

2025/3

EduRevue

Magazín moderního vzdělávání Národního pedagogického institutu České republiky

Z lavic do přírody

učitelka a lektorka Kateřina Čiháková

Co si přečtete v této EduRevue

Škola pro 21. století **Strany 4–7** ►

Co byste změnili na základní škole, kterou jste navštěvovali? Tuto otázku jsme položili expertce na umělou inteligenci Evě Nečasové, Michalu Černému z ministerstva školství, vítězce ceny pro nejinspirativnější pedagogy a pedagožky Zuzaně Málkové a dalším odborníkům na vzdělávání.

Mezi námi **Strany 10–26** ►

České školy jsou plné skvělých učitelů a učitelek. Jednou z nich je Kateřina Čiháková, která je mimo jiné velkou propagátorkou badatelské výuky pod širým nebem. Co se ve školách děje po představení nových rámcových vzdělávacích programů, popisují ředitelé Ondřej Lněnička z pražských Modřan a Jan Kuzebauch z Kraslic. Ve velkém tématu se věnujeme učícím se komunitám a představujeme také konkrétní spolupráci v rámci projektu KOMPAS.

My jsme NPI **Strany 27–45** ►

Jsme servisní organizací českého systému předškolního, základního a středního vzdělávání. V nabídce máme pečlivě promyšlené a důkladně navržené nástroje, které podporují školní týmy i jednotlivce. Jedním ze členů našeho týmu odborníků je Karel Tomek, který školám radí, jak nyní přistoupit k úpravě školních vzdělávacích programů. Dozvíte se i to, jaké změny konkrétně čekají základní a mateřské školy. NPI má pracoviště v každém krajském městě, do toho plzeňského nás zve jeho vedoucí Pavla Chocholová.

Inspirace **Strany 46–50** ►

Svět českého vzdělávání je povzbudivě čínorodý, živý a kreativní. Existuje celá řada projektů a aktivit, které pomáhají na celostátní i lokální úrovni. Tady jsou naše tipy, co sledovat.

Další články, videa a podcasty najdete na webu EduRevue.
www.edurevue.npi.cz

Tématu revize RVP se věnuje web:
revize.rvp.cz

Markéta Beková

šéfredaktorka

Téma čísla: **Nové RVP**

České školství vstupuje do nové éry. Ve školním roce 2025/2026 mohou základní a mateřské školy začít dobrovolně vyučovat podle revidovaných rámcových vzdělávacích programů (RVP). Tento krok představuje jedinečnou příležitost aktualizovat obsah výuky a zaměřit se na systematický rozvoj klíčových kompetencí žáků – dovedností, které jsou nezbytné pro úspěch v rychle se měnícím světě 21. století. Nové rámcové vzdělávací programy nejsou jen o přepsání dokumentů – jde o zásadní transformaci přístupu k výuce. Základní školy se více soustředí na rozvoj klíčových kompetencí a základních gramotností. A mateřské školy získají nástroje pro lepší podporu plynulého přechodu dětí do základního vzdělávání. Transformace školství není jednoduchý úkol a vyžaduje zapojení všech aktérů. Národní pedagogický institut (NPI) proto připravil širokou škálu podpory pro učitele i vedení škol. Metodické materiály, modelové školní vzdělávací programy (ŠVP),

workshopy, semináře nebo regionální roadshow mají za cíl usnadnit přechod na nové RVP a inspirovat školy k vlastní cestě modernizace. „Každá škola si určitě najde svou cestu, svůj styl podle svých zvyklostí. V určité fázi je ale potřeba zapojit takřka každého učitele, jen tím se školnímu vzdělávacímu programu dodá skutečná autenticita,“ říká v rozhovoru ředitel Ondřej Lněnička, který ve své škole již dříve provedl zásadní změny ŠVP, aby lépe reflektoval způsob výuky i naplňování výstupů. A jak konkrétně může vypadat moderní výuka? O tom hovoří Kateřina Čiháková, garantka oboru Přírodopis v NPI a propagátorka badatelské výuky. Její přístup ukazuje, jak lze žáky přenést z lavic do přírody a podpořit jejich aktivní poznávání okolního světa. Pilotování nových rámcových vzdělávacích programů je krokem k modernizaci českého vzdělávacího systému – ke školám, které nejen učí znalosti, ale také připravují děti na život v dynamickém světě plném výzev. ■

Jsmo hrdí na účast v kampani Měníme osnovy s těmito partnery

Anketa:

Co byste změnili na základní škole, kterou jste navštěvovali?

Miloš Říha

ředitel Skautského institutu

Asi mi stárnutím ubývá kritičnost a zůstává spíš ideální obrázek let, které jsem vlastně na základce i na gymplu trávil rád. Přemýšlím ale, zda škola byla pro mě to základní formativní místo, a docházím k tomu, že to byl spíš skautský oddíl, který mě formoval. Asi bych se tedy snažil zpětně přemýšlet, co dobrého se ze skautingu dá vzít do školy: Třeba větší důraz na prostředí, ve kterém se všichni navzá-

jem podporují, děti i dospělí. Bezpečný prostor pro experimentování, ve kterém se cení iniciativa a schopnost poučit se z chyb. Méně sezení a memorování a více možností si věci prakticky vyzkoušet. Víc zaměření na samotného člověka, jeho celostní rozvoj než na pouhé znalosti a jejich ověření. Připadá mi ale, že školy se v tomhle ohledu zlepšují, a jsem za to rád, moc fandím všem učitelům a díky za jejich dobrou práci! ■

Eva Nečasová

spoluzakladatelka AI dětem

Většinu svého času stráveného v základní škole jsem vnímala jako nutné zlo, kterým musím projít – což píšu s vědomím toho, že jsem kolem sebe měla spolužáky a spolužačky, kteří/které to měli naopak. Toužila jsem po tom, neustále tvořit nebo hrát počítačové hry, a většina toho, co jsme se učili, nezapadala do kontextu mého

uvažování. Děti jako já budou vždy, zrovna tak jako ty, které to baví. Zpětně bych tedy (nejen) sama sobě přála, aby byl ve školách prostor pro rozvoj silných stránek u všech. U dětí potřebujeme zásadně zvýšit motivaci a zároveň posílit odpovědnost k vlastnímu učení. A naštěstí žijeme v době, kdy nám to technologie a vědění umožňují. Jen si pro to sáhnout. ■

Magdalena Málková

vítězka Global Teacher Prize CZ 2022

Na základku jsem chodila v minulém století. Od té doby se zcela určitě změnila. A kdyby ne? Tak bychom určitě nebyli po škole ani bychom nechodili pomáhat odpoledne učitelům na hřiště nebo do kabine-tu. Učitelé by nekřičeli a my bychom se nebáli, že neumíme odříkat periodickou tabulku prvků nebo části buňky. Nehráli bychom matematického krále a nepočítali bychom povinně Bělouna. Nikdo by nám neříkal, co všechno neumíme a jak nemožní jsme. Ve škole by to ne-

páchlo a v přízemí by nebyla ordinace zubaře, kam by nás vyvolávali z hodin a ošetřovali bez informování rodičů. Nemuseli bychom utíkat na oběd do druhé budovy a hledat lísteček v kapsičce na krku. Neschovávali bychom zbytky jídla tak, aby to kuchařky neviděly a nevrátily nás zpátky ke stolu. Uvnitř školy bychom měli knihovny, tělocvičnu, prostor k odpočinku a třídy s nezničeným nábytkem. Učitelé by nenosili pláště, neměli by ukazovátka a netahali by nás za vlasy u uší. ■

Ondřej Neumajer

vedoucí oddělení digitalizace ve vzdělávání v NPI

Mé studium na gymnáziu zastihla historie ve zlomovém roce 1989. Najednou bylo vše jinak. Nové učebnice nebyly, učitelé moc nevěděli, co mají učit. Společenské změny devadesátých let úplně vyřetovaly obsah předmětů, jako je občanská výchova, demokratické instituce a pravidla fungování nového státu se teprve postupně utvářely. Tyto znalosti jsem si musel časem doplňovat sám. Na škole jsem se také nesetkal s přípravou na vedení diskuzí, hledáním

argumentů a argumentačních faulů. Projektovou výuku nikdo neznal. Výměnný pobyt byl možný jen do Moskvy. Psaní esejí jsem zažil až na vysoké škole od amerických lektorů. Vztah většiny učitelů, které jsme titulovali profesori, k nám byl autoritativní. Většinou jsme poslouchali výklad a psali si, diskutovali jsme jen výjimečně. Osobnostní rozvoj nebyl součástí. Tohle vše bych si přál zažít jinak. Přesto i zde jsem potkal učitele, na které vzpomínám rád. ■

Petra Keprtová

ředitelka SKAV

Základní škola, kterou jsem navštívila, byla velká městská sídlištní škola. To, jaká škola je, neurčuje budova, velikost, ale lidé v ní. S odstupem času oceňuji přístup paní učitelky v 1. třídě. Individualizovaný přístup, pozitivní zpětná vazba, práce s klimatem třídy a upevňování vztahů mezi dětmi. To je jen část toho, co dokázala v roce 1988 „zařídít“ pro nás, děti. Respekt

a úcta se bohužel neobjevovaly v takové míře v dalších stupních vzdělávání. Byla to spíš výjimka, když jsme měli možnost klást otázky, diskutovat, spolupracovat, a naopak se nepoměřovali s ostatními. Ať to byl matematický král, diktát, běh na 1 500 metrů. To bych změnila, nekonečné soutěže, výsledkové listiny, které určovaly naši „hodnotu“ a bránily možnosti zažít úspěch všem. ■

Bob Kartous

autor knihy Future ON!

Vyměnil bych obraz prezidenta, zrušil oslovení „soudruhu/soudružko“, povinnou ruštinu a oslavy Svátku práce a Velké říjnové socialistické revoluce. Obtěžovalo mě to do 7. třídy, pak přišla sametová revoluce a úžasný přelom roku 1989 a 1990. To bych naopak ponechal ve smyslu nějaké přelomové a pozitivně formativní události, která dětem a mladým lidem

může svou intenzitou prožitku pomoci lépe pochopit svět, v němž žijí. Na gymplu bych vyměnil větší část učitelů a vedení nebo jejich fixní mentalitu, což je ale vědomě naivní, idealistické a platné dodnes. Během let strávených ve škole bych chtěl potkat víc lidí, jako je Katka Melicharová (SŠ) nebo Milan Valach (VŠ). Uměli vzbudit zájem o poznání a radost z něj. ■

Michal Černý

ředitel odboru předškolního a základního vzdělávání MŠMT

Chodil jsem do mnoha škol, vybírám tedy pražskou školu, kterou jsem navštěvoval od čtvrté do osmé třídy v letech 1972 až 1977.

O velké přestávce jsme třeba museli chodit po chodbách ve dvojicích a držet se za ruce. Na druhou stranu se většina učitelů moc nezajímala o to, co se děje uvnitř tříd. V té naší parta kluků šikanovala slabší, mezi které jsem patřil i já. Nejhorší na tom byl ale spolužák Martin, ten

byl tak zoufalý, že jednou přinesl v tašce nůž a začal se bránit. Tak šikana konečně „praskla“, Martin dostal trojku z chování a agresori dvojky. Jinak se nestalo nic, žádný psycholog, žádná prevence, jelo se dál.

Ve škole jsem se skoro pořád nudil. O individuálním přístupu nemohlo být řeči, maximálně jsem musel vypočítat 20 příkladů navíc. Každý týden jsem nosil v žákovské poznámky. Leccos už se opravdu změnilo, i když...

Hana Matoušů

manažerka ceny GTP CZ

Moc bych si přála chodit na střední školu, na které by mi učení dávalo smysl. Já sama jsem z té své utíkala, kdykoli to šlo, čas trávila čtením, a sytila tak touhu po poznání, které mi škola nedokázala nabídnout. Toužila jsem po prostředí, které by mi otevíralo nové obzory, bylo otevřené dialogu a založené na vzájemném respektu. Je vlastně

malý zázrak, že jsem ze střední nakonec úplně neutekla a úspěšně odmaturovala. Tento dávný deficit si dnes každoročně vyrovnávám při výjezdech za finalisty ceny GTP CZ. V hodinách se vracím o třicet let zpět a jako studentka Hanka znovu prožívám ryzí fascinaci z objevování nových souvislostí a radost z učení, ze které čerpám ještě dlouho poté.

Základní vzdělávání v České republice

(zdroj: ČŠI, NPI)

Mateřské školy

Předškolní vzdělávání jako součást vzdělávacího systému ČR poskytuje vzdělávání dětem ve věku od dvou do zpravidla šesti let, převážně v mateřských školách, které jsou v rejstříku škol a školských zařízení MŠMT. Školský zákon stanovuje obci povinnost zajistit dítěti, které má trvalé

bydliště v místě obce a které před začátkem školního roku, do 31. srpna, dosáhlo alespoň tří let, umístění v mateřské škole. Pro pětileté děti je předškolní vzdělávání povinné od počátku školního ročníku, který následuje po dni, kdy dosáhnou pěti let, až do zahájení povinné školní docházky. ■

V ČR máme **5 398**
mateřských škol.

Máme **5 286** MŠ běžných a **112** MŠ pouze pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

V MŠ je **17 248** tříd.

Dětí bylo v MŠ v roce 2023–2024 celkem **364 491**.

V MŠ bylo v roce 2023–2024 celkem **37 084** učitelů, z toho bylo **36 813** žen.

Z celkového počtu učitelů bylo **1 965** v prvním roce adaptačního období a **1 478** ve druhém roce adaptačního období.

Základní školy

Základní vzdělávání v ČR navazuje na předškolní vzdělávání a výchovu v rodině. Z hlediska organizačního se člení na první a druhý stupeň, které na sebe obsahově a didakticky navazují. Toto členění odpovídá mezinárodní klasifikaci ISCED. Primární vzdělávání (ISCED 1) je v ČR zajištěno vzděláváním v délce

trvání pěti let či šesti let pro základní školy speciální. Nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2) trvá čtyři roky. Povinnou školní docházku v ČR plní žáci v základní škole, v základní škole speciální, v odpovídajících ročnících víceletých gymnázií a konzervatoří a v některých zahraničních školách s povolením MŠMT. ■

V ČR je **4 276** základních škol – z toho máme **4 255** ZŠ s prvním stupněm a **2 881** ZŠ s druhým stupněm.

→ Máme **3 955** ZŠ běžných a **321** ZŠ pouze pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

V ZŠ je **51 541** tříd – z toho **30 360** tříd je na prvním stupni ZŠ, **21 181** tříd je na druhém stupni ZŠ.

→ V roce 2023–2024 bylo v ZŠ celkem **1 000 346** žáků. Do první třídy bylo přijato **117 168** žáků.

V ZŠ bylo v roce 2023–2024 celkem **95 148** učitelů, z toho bylo **78 529** žen.

→ Z celkového počtu učitelů bylo **4 308** v prvním roce adaptačního období a **3 389** ve druhé roce adaptačního období.

Z lavic do přírody: proměna výuky přírodopisu

Text: **Markéta Beková**

Kateřina Čiháková, garantka přírodopisu v Národním pedagogickém institutu, učitelka na ZŠ Světlá a propagátorka badatelské výuky, je přesvědčená, že přírodopis má být především o autentickém kontaktu s přírodou. V rozhovoru vysvětluje, proč je důležité učit venku, jaké výzvy čekají na učitele v rámci nového RVP a jak zapojit žáky do řešení reálných problémů.

Jaká byla vaše cesta k environmentální výuce?

Od dětství mě fascinovala příroda. Můj otec byl biolog a celé mé okolí mě vedlo k tomu, abych si jí všímala. Ve škole jsem ale nenarazila na inspirativního učitele přírodopisu ani na výuku venku. Když dnes vedu přírodovědný kroužek v Muzeu Říčany nebo učím žáky, snažím se jim předat

to, co jsem sama postrádala – autentický kontakt s přírodou. Vzpomínám si, že jsme nikdy se školou nechodili ven, nebylo to tehdy běžné. Proto se snažím, aby moji žáci měli možnost zažít něco, co já sama neměla, aby mohli vztah k přírodě rozvíjet při školní výuce. S environmentální výchovou jsem začínala ve vzdělávacím centru Tereza, kde jsem vedla terénní

výukové programy v Prokopském údolí.

Co vás přivedlo k roli garantky přírodopisu v NPI?

Chtěla jsem změnit způsob výuky tak, aby žáci poznávali přírodu autenticky a venku. Učitelé však často narážejí na překážky – ať už jde o tlak probrat učebnice, nejistotu z nových metod, nebo školní kulturu, která terénní výuku nepodporuje. Díky zkušenostem z mentoringu jsem viděla, jak skvělé věci učitelé dokážou, ale také jakou podporu potřebují. Proto jsem přijala nabídku koordinovat revize rámcových vzdělávacích programů v oblasti, které se profesně věnuji. Mým cílem bylo vytvořit podmínky pro to, aby badatelská a místně zakotvená výuka dostaly ve školách větší prostor. Mentoring učitelů mě naučil, že je důležité poskytnout jim podporu a nástroje, aby mohli své žáky vést k hlubšímu porozumění přírodě. Viděla jsem, jak učitelé často bojují s nedostatkem času nebo zdrojů, a proto jsem se snažila najít způsoby, jak jim usnadnit práci skrze dobře napsaná pravidla.

Proč by měli učitelé zařadit badatelskou výuku?

Badatelství podporuje přirozenou zvědavost dětí. Žáci kladou otázky, formulují domněnky a navrhuji pokusy. Učí se kriticky pracovat s daty a hledají řešení reálných problémů. Například při zkoumání půdy si žáci často myslí, že pole bude plné života – třeba žížal, ale pak zjistí, že je sterilní. Tím otevíráme debatu o udržitelnosti zemědělství nebo třídění bioodpadu. Žáci si uvědomí, že i jejich drobné kroky mohou být součástí většího společenského úsilí oživit přírodu. Badatelství také rozvíjí kritické myšlení a schopnost žáků pracovat s informacemi. Žáci se učí odlišovat mezi názory a tvrzeními podloženými argumenty, což je zásadní dovednost

Kateřina Čiháková

Kateřina Čiháková je garantkou Přírodopisu v NPI, zabývá se revizemi RVP. Učí přírodopis na ZŠ Světlá. V Muzeu Říčany se podílí na podpoře škol při přechodu na nové RVP a vzdělávání učitelů ve venkovní badatelské výuce a v učení o klimatu.

pro život v dnešní informační společnosti.

Jak se proměňuje výuka přírodopisu v RVP?

Obsah zůstává podobný – stále učíme o jednotlivých skupinách organismů, častěji však v propojení s jejich rolí v ekosystémech či o jejich evoluci, ale větší důraz klademe na udržitelnost a propojení člověka s přírodou. Žáci by měli umět posoudit, zda naše hospodaření podporuje přírodní procesy. Nově je také důležité diskutovat etické otázky spojené například s genetickou modifikací organismů nebo editací DNA. Témata jako fast fashion, obecně udržitelnost jsou dnes neoddělitelnou součástí výuky. Důraz na udržitelnost v RVP znamená, že žáci by měli chápat, jak lidské činnosti ovlivňují přírodu a jak můžeme své chování změnit, aby bylo šetrnější k životnímu prostředí a v důsledku podporovalo budoucí život lidí na této planetě. K tomu učitelům nově slouží podrobnější popisy výchovných a vzdělávacích strategií v klíčové kompetenci k občanství a udržitelnosti a příklady výsledků učení v průřezovém tématu Udržitelné prostředí.

Jaké další téma by mělo být ve výuce zdůrazněno?

Zásadní je téma klimatické změny. Nejde jen o pochopení problému, ale především o hledání řešení. Žáci by měli analyzovat své okolí – například pozorovat, co v horkých dnech ochlazuje okolí školy, a diskutovat o tom, jak škola nebo obec může přispět k zmírnění dopadů změny klimatu, a hlavně ke snižování emisí. Důležité je přinášet žákům témata, která rezonují s jejich každodenním životem. Výměna mobilního telefonu tak může být dobrým otevřením otázek ohledně těžby minerálů i uhlíkové stopy výrobku a jeho životního cyklu. Žáci by měli pochopit,

Foto: Kateřina Lánská

že i drobné změny v každodenním životě mohou přispět k řešení velkých problémů.

Jaké výzvy přináší učitelům nové RVP?

Myslím, že nejvíce patrné je to z hlediska metod a přístupu. Například vedení a facilitace diskuzí může být pro řadu kolegů v hodinách přírodopisu něčím novým, stejně jako role průvodce při bádání. Je proto důležité, aby učitelé spolupracovali a sdíleli své zkušenosti. Aby se mohli navštěvovat ve výuce a mluvit spolu i o svých nezdarech, které při změnách přirozeně přicházejí. Měli by být připraveni na to, že se jim ze začátku nemusí hodiny dařit podle představ. Ale zároveň je to dobrá příležitost být vzorem pro své žáky a ukázat jim, že se z chyb umíme poučit a posunout se dál. Nový RVP také kladě větší důraz na kompetence, jako je kritické myšlení nebo řešení problémů. Učitelé by

vali a sdíleli své zkušenosti. Aby se mohli navštěvovat ve výuce a mluvit spolu i o svých nezdarech, které při změnách přirozeně přicházejí. Měli by být připraveni na to, že se jim ze začátku nemusí hodiny dařit podle představ. Ale zároveň je to dobrá příležitost být vzorem pro své žáky a ukázat jim, že se z chyb umíme poučit a posunout se dál. Nový RVP také kladě větší důraz na kompetence, jako je kritické myšlení nebo řešení problémů. Učitelé by

» Žáci by měli odcházet ze školy s pocitem, že mohou ovlivnit své okolí k lepšímu

Foto: Alice Hrubá

měli být schopni vést žáky k tomu, aby sami nacházeli řešení a aplikovali je v praxi.

Jak je pojata oblast Člověk a příroda v modelovém školním vzdělávacím programu?

Nyní jsou připraveny dva modelové ŠVP. V tom integrovaném jsou identifikována společná témata, kde se rozvíjí obsah přírodovědných oborů, tedy přírodopisu, fyziky a chemie. Část témat výlučně

biologických či geologických se i podle tohoto modelu vyučuje odděleně v jednotlivých předmětech. V tradičním modelovém ŠVP, zpracovaném odděleně pro předměty, jsou v přírodopisu zařazena témata do všech ročníků. V 6. ročníku se postupuje od zkoumání nejbližšího okolí školy a ekosystému lesa a od dobře pozorovatelných skupin, jako jsou stromy a ptáci. V 7. ročníku se model zaměřuje na ekosystém louky (včetně kvetoucích rostlin a hmyzu) a rybníka (mikroskopování planktonu a jednobuněčných organismů). 8. ročník se věnuje savcům a lidskému tělu, dále pak udržitelnému zemědělství a půdě. V 9. ročníku se soustřeďujeme na abstraktnější a komplexnější témata, jakými jsou principy evoluce, etické souvislosti editace DNA nebo udržitelnost a změna klimatu.

Jakou osobní motivaci mohou učitelé ve změně najít?

Změna může být pro učitele způsobem, jak se vyhnout rutině a vyhoření. Pokud si vyberou témata, která je samotné zajímavá – například fascinující život mořských želv, mohou svou vášeň přenést i na žáky. Učitelé by měli vidět změnu jako příležitost naučit se něco nového

a oživit svou výuku. Mohou využívat zdroje, které jsou volně dostupné, a spolupracovat napříč s kolegy ze školy.

Jak dnešní technologie pomáhají ve výuce přírodopisu?

Technologie, jako jsou mobilní aplikace pro identifikaci rostlin nebo živočichů, mohou být ve výuce velkým pomocníkem. Žáci mohou snadno sbírat data a analyzovat je, což rozvíjí jejich kritické myšlení a schopnost pracovat s informacemi. Aplikace jako iNaturalist umožňují žákům identifikovat druhy na základě fotografií a sdílet své objevy s ostatními. To nejen rozšiřuje jejich znalosti, ale také podporuje spolupráci a sdílení zkušeností. Pro jarní měsíce doporučuji vyzkoušet aplikace umožňující poznávání ptáků podle zpěvu, například Merlin Bird ID.

Co může být při venkovní výuce pro učitele obtížnější?

Výzvou pro učitele je dokázat zaměřit pozornost žáků v prostředí plném podnětů. Pro žáky je ze začátku obtížné soustředit se na jeden konkrétní úkol. Proto je důležité najít techniky, jak jim dovolit prozkoumat okolí, ale současně je

Co si přečíst?

Dave Goulson: Divočina
v zahradě;
Petr Daniš: Změna klimatu
je příležitost;
Joanna Macy a Chris
Johnstone: Aktivní naděje

Co si pustit?

Podcast 2050;
Laco Miko: Nech půdu žít;
David Attenborough –
Prolomit hranice: Naše
planeta je věda

vést k soustředění. Například nechávám žáky projít určitou trasu se zavřenýma očima nebo jim předkládám přírodniny na bílé ploše, aby se soustředili na jeden předmět. Inspirací mohou být kolegové z prvního stupně, kteří mají zkušenosti s aktivizací dětí i se zapojováním více smyslů při učení.

S jakými pomůckami pracujete, když jste se žáky v terénu?

Děti jsou primárně lovci a sběrači. Potřebují košíky nebo dárkové taštičky, do kterých mohou sbírat to, co je zaujme. Užitečné jsou bílé mazací tabulky, které mají z jedné strany čtvercovou síť, do které je možné zapisovat grafy. A protože jsou to lovci, tak je dobré mít i smýkáčkové sítka, které si mohou samy vyrobit, a obrázkové atlasy. Nosím s sebou například cedníky a kelímkové lupy, které jsou ideální pro pozorování

Foto: David Háva

drobných živočichů u potoka. Mobilní telefon je také nepostradatelný pro dokumentaci a identifikaci nalezených druhů.

Co by si žáci měli z přírodopisu odnést?

Pozitivní zážitky se spolužáky v přírodě, které mohou posílit vztah k přírodě a místu, znalost základních ekosystémů a schopnost řešit aktuální problémy udržitelným způsobem. Důležité je také zažít pocit

úspěchu – třeba vytvořením malé oázy pro ptáky v parném létě. Stačí malé pítko, kam se ptáci přiletí osvěžit. Takové zážitky mohou nastartovat přesvědčení o tom, že dokážu měnit okolní prostředí k lepšímu. Žáci by měli být schopni posoudit, zda naše hospodaření s přírodou je dlouhodobě udržitelné a zda přispívá k zachování přírodních procesů. To zahrnuje i pochopení, jak fungují ekosystémy a jak je my lidé můžeme ovlivňovat. ■

Ještě více obsahu na našem webu

Více autorských textů a inspirativních rozhovorů.

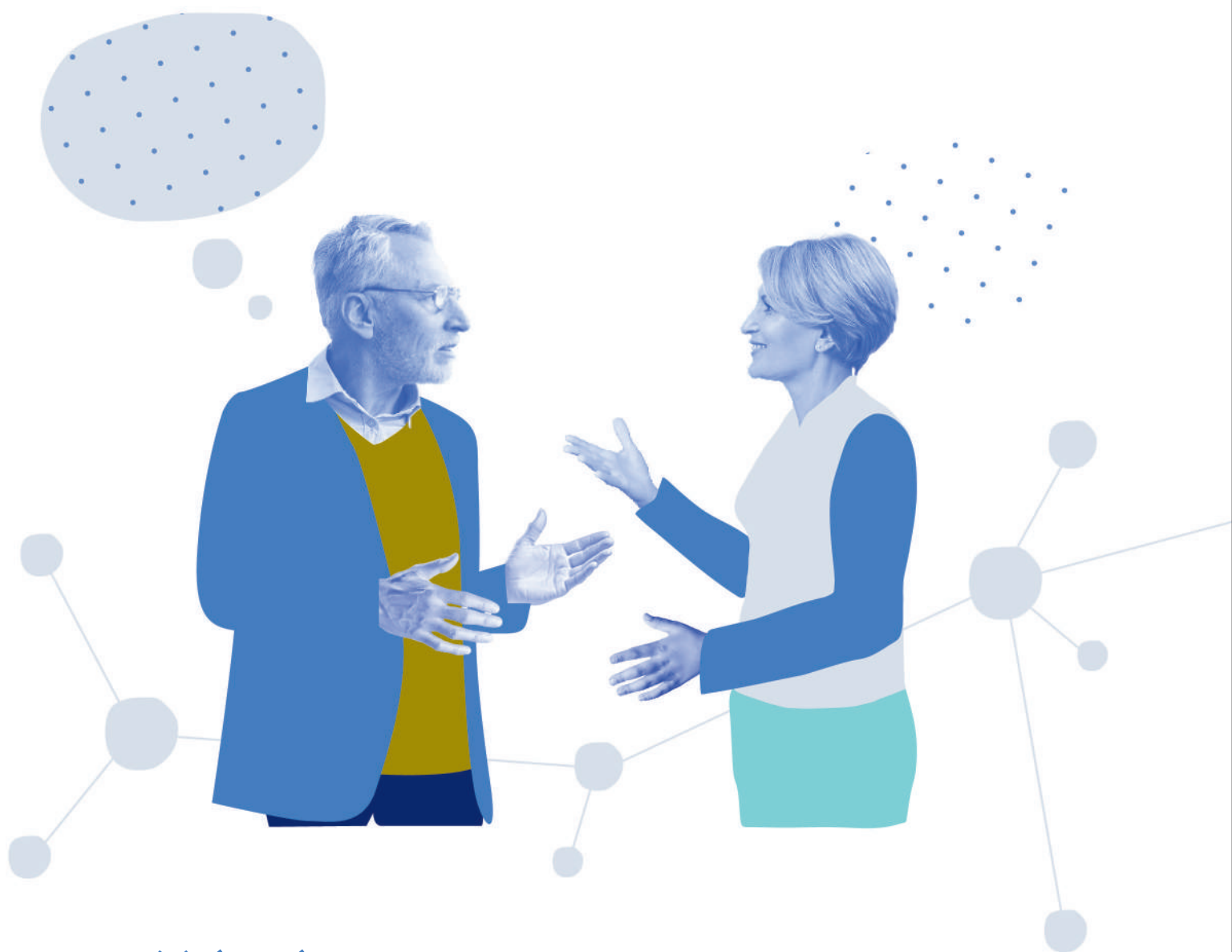
Podcastová řada Mezi námi, která přináší příběhy o odvážné cestě změny vlastního přístupu k učení, k řízení školy a k dalším pedagogickým rolím.

Záznamy z konferencí a debat pro veřejnost, které pořádáme v ostravském Centru PANT.

Ankety mezi zajímavými osobnostmi.

Čtěte na
edurevue.npi.cz

Učící se komunita

Text: **Petra Svoboda**

Co je a co není učící se komunita? Jaké učící se komunity v českém vzdělávacím prostoru existují, které fungují, a co se naopak neosvědčilo? Rádi byste učící se skupinu založili nebo nějakou vyzkoušeli, ale nevíte, jak do toho?

Profesní učící se komunita je skupina profesionálů, které spojuje zájem o stejný obor nebo téma. Scházejí se pravidelně, aby sdíleli a reflektovali svou vlastní praxi, a tím se profesně zlepšují a aktualizují své know-how. Pokud jde o učící se skupiny učitelů, vznikají a existují v rámci jednotlivých

škol i v nejrůznějších sítích škol nebo oborů a v rámci mnoha projektů různých institucí. Podstatou učících se skupin je určité vzájemné sdílení zkušeností, ale aby bylo naplněno slovo „učící se“, je třeba setkávání vhodně vést, strukturovat a docházet k prokazatelným výstupům proměny stylu učení.

Učitelé jako osamělí jezdci

Proč nejsou učící se komunity v českém vzdělávacím prostoru dávno samozřejmostí? Svou roli jistě sehrává tradiční pojetí učitelů a učitelé jako „osamělých jezdců“, kteří po desítky let čelili přesile žactva sami před tabulí. Skutečná týmová spolu-

práce a kolegiální sdílení je stále pro mnoho škol hroudu budoucnosti a nutno říct, že některé pedagogické sbory se „otevření“ brání zuby nehty. Nůžky se tak rozevírají, protože v jiných školách už se mentoring, vzájemné návštěvy pedagogů v hodinách nebo učící se skupiny stávají denním chlebem a mění z gruntu pedagogickou profesi.

„O učitele a učitelky bohužel celá léta nikdo nepečoval,“ říká Anna Doubková, dlouholetá pedagogická lektorka a mentorka. „Neměli možnost koučovací nebo mentorské podpory, jako tomu bylo v jiných profesích. Byli ponecháni svému osudu a předpokládalo se, že jsou samoenergetizující.“ Co s tím? „Učitelská profese je z podstaty náročná, protože je učitel neustále v síti mnoha interakcí. S kolegy, se žáky různého věku, rodiči atd.,“ říká Anna Doubková. „Ve

školách pracuje mnoho žen, které na sebe zapomínají a jedou v sebezáchovném režimu na autopilota, aby stihly práci, děti i domácnost.“ Anna si vzpomíná na paní učitelku, která to řekla na plnou pusu: „„Nic po mně nechtějte, já chci krnět.“ No a když k tomu nastanou ještě nějaké zdravotní problémy, tak člověk už potom potřebu rozvíjet se prostě nemá.“

Jak takovou sborovnu může vedení školy podpořit, aby se otevřela vzájemnému učení se? „Začíná to na osobní úrovni. Třeba jedna paní ředitelka nám řekla, že chce, aby její sbor dostal mentorskou podporu, a nedala nám k tomu žádná další zadání. Jenom chtěla, aby měli její lidé možnost si s někým povídat a ať si každý řekne, jestli chce řešit work-life balance, nebo potřeby do výuky, nebo něco jiného, co zrovna pro něj bude užitečné. Důležité

bylo, že si u toho mohli vystoupit z role.“

A jak se pak pozná, že se ve sborovně něco změnilo k lepšímu? „Učitelé přestanou mluvit o tom, co by žáci měli dělat a nedělají. V kolektivu se najednou rozproudiv energie. Mluví se o pedagogice jako takové, o bodech vize, o hodnotách, o rozvíjení kompetencí u žáků. Učitelé se zajímají o to, jak lépe učit a vzájemně se v tom podporují.“

Dva lidé z gymnázia, dva ze základní školy

Mezi celostátně působící profesní učící se skupiny patří **metodické kabinety Národního pedagogického institutu**, pod jejichž hlavičkou se pedagogové setkávají na územní i národní úrovni, a to podle svých oborů. Mohou se přihlásit například do kabinetu Jazyk

» Z dlouhodobého hlediska nestačí obyčejné sdílení praxe. Dát dohromady pár učitelů, kteří si ukazují materiály, to se může brzy vyčerpat

jem pomáhat a měli za cíl obohatit sebe i ty druhé o zkušenosti. Bylo vidět, že učí rádi a jsou to takoví ti zapálení učitelé.“ Jak metodické kabinety probíhají? Pedagogové se pravidelně setkávají a sdílejí zkušenosti, diskutují o metodách výuky, připravují materiály. „Vytvořili jsme například laboratorní úlohy pro různé školy a postupně jsme je testovali v praxi,“ vypráví Hana Chytrá. „Bylo zajímavé vidět, jak každý z nás do nich přidal své zkušenosti a upozornil na možné problémy. Díky tomu jsme úlohy vyladili do podoby, která opravdu funguje.“

V lokální skupině přírodovědného vzdělávání, kam Hana dochází, jsou dva lidé z gymnázia a dva ze základní školy. „Můžeme si přizpůsobovat pracovní materiály, ale zároveň si při sdílení vyměňujeme zkušenosti v jednotlivých třídách nebo se radíme, jak řešit situace se žáky se zvláštními potřebami.“ Hana dodává, že díky své účasti v kabinetech posílila badatelsky zaměřenou výuku. Za výzvu kabinetů považuje hlavně hledání nových efektivních forem spolupráce. „Učitelé by si měli vzájemně pomáhat. Často slyšíme, že jsou na všechno sami, ale nemusí to tak být.“

Setkání na DIGI plovárně

Jako další funkční příklad učící se komunity lze uvést DIGI plovárnu, která existuje více než tři roky a doplňuje webináře, semináře a další vzdělávací aktivity na téma digitální kompetence a nové informatiky o možnost vzájemného pedagogického sdílení. DIGI plovárna je určena pro učitele základních a nově i středních škol. Děje se převážně online a každou událost vede moderátor, který vytváří atmosféru pobízející ke sdílení. „Formát je koncipovaný tak, že účastníci sdílejí připravené ukázky své výuky, o něž se chtějí podělit s ostatními. A ti ostatní se k tomu vyjádří, a i oni přicházejí se svými zkušenostmi

a tématy. DIGI plovárna má desítky moderátorů, kteří vedou online setkání na specifická témata,“ popisuje vedoucí projektu Rostislav Jakoubek z NPI.

Jakým výzvám čelila DIGI plovárna? „Zpočátku jsme se potýkali s tím, že lidé, kteří přicházeli, neměli moc co vlastního nabídnout a spíš si chodili postěžovat, že nemají vybavení nebo vedení ochotné ke změnám. A spoléhali na moderátora, že bude sám přicházet s inspirací, jako by šlo o webinář. Postupně jsme ale vytvořili setkáním pevnější strukturu tak, aby moderátor účastníky vyzýval k živé komunikaci a sdílení. A jak se situace ve školách vyvíjí, čím dál více lidí se už vyrovnalo se změnou jako takovou a má co sdílet a nabídnout.“

Má Rostislav Jakoubek nějaké tipy, jak kvalitně vést takto sdílejší komunitu? „Dobře vychází, když jsou moderátory plovárny naši lektori kurzů, protože vypíšou na plovárnu stejné téma s odstupem třeba dvou měsíců, kde mohou účastníci posdílet, co se jim osvědčilo, a tím dochází k ještě lepšímu propojení a síťování. Občas dojde i na osobní setkání například učitelů tří škol. Dále určitě dobře funguje užší zacílení, takže máme plovárny pro první a druhý stupeň plus gymnázia zvlášť. Setkání nenahráváme, aby se lidé nebáli projevit a mohli si i postěžovat třeba na to, že nemají pro svou práci ideální podmínky. A moderátor poté všem zašle souhrn prezentací a tipů, které tam zazněly.“

Cesta k badatelské výuce

Z učících se skupin oborových učitelů vyčnívá projekt ministerstva školství z let 2021 až 2023 Dějepis+. Učitel dějepisu Jiří Karen o něm napsal dizertační práci, v níž zkoumal, jak zapojení do projektu ovlivnilo pohled opavských učitelů na výuku historie. Karen v úvodu své práce vzpomíná na někdejší slova

a komunikace, Předškolní a prvostupňové vzdělávání nebo do kabinetu Společenské vědy. V kabinetu Přírodní vědy je aktivní například dlouholetá učitelka biologie a chemie z Gymnázia Blovice Hana Chytrá. Podle ní „učitelská izolace už není nutná a sdílení zkušeností je obrovská úspora času a energie“.

Haně chyběla širší profesní komunita. Na první setkání prý přišla ještě s trochou obav, co ji čeká a kam se to rozhodla vstoupit. Ale bylo prý pro ni velice příjemné, že lidé, kteří tam byli, byli podobní jako ona. „O něco jim šlo, chtěli si navzá-

nejmenované ředitelky: „Dějepis může učit každý, jenom to přečte z učebnice a udělá zápis,“ a vzápětí dodává, že „hlavními cíli projektu Dějepis+ bylo nejen posílení inovace výuky moderní historie, ale také testování modelu „učících se“ profesních komunit, který měl pomoci zlepšit kvalitu výuky učitelů směrem ke kompetencím“.

Karen ve své práci dochází k závěru, že učitelé zapojení do projektu prokázali výraznou proměnu v přístupu k výuce dějepisu ve srovnání s kontrolní skupinou nezapojených učitelů. Nabádá ale k další průběžné metodologické podpoře, protože vysledoval tendenci učitelů vracet se následně ke starým metodám – jednoduše řečeno. „Může se tak lehce stát, že boom badatelské výuky a obecně dějepisné inovace se stane jenom dočasnou módní záležitostí související s dvouletou státní intervencí a postupně pod tlakem alternativních pedagogických či paměťových přístupů oslabí či zcela vymizí. A nemusí tomu zabránit ani připravovaná revize RVP pro obor Dějepis.“ V létě 2023 část učitelů na Dějepis+ volně navázala vlastním projektem Vzájemné učení+. Komunikují spolu ve stejnojmenné soukromé skupině na Facebooku. „Z minulých let se právě Facebook ukázal jako digitální platforma, která se, přes řadu problematických omezení, ukazuje pro podporu učitelů jako prakticky nejefektivnější,“ píše Karen. Na stejné sociální síti najdeme třeba i skupiny Učitelé+ nebo Učíme cizince, která vznikla z akutní potřeby českých škol po vlně příchodu ukrajinských žáků a žákyní v roce 2022. Skupina stále funguje a v současné době má téměř 1 800 členů.

A jaké učící se komunity znáte vy? Naštěstí jich neustále přibývá, ať už těch s oborovým a tematickým zaměřením, nebo v rámci jednotlivých škol, či ve vzájemné meziškolní interakci. A to je jediné dobře. ■

Hana Košťálová

Jen sdílení praxe nestačí

Hana Košťálová je patnáct let programovou ředitelkou projektu Pomáháme školám k úspěchu Nadace rodiny Kellnerových. Projekt v současnosti propojuje zhruba 170 škol a 4 500 pedagogů.

Na co si dát pozor?

Z dlouhodobého hlediska nestačí obyčejné sdílení praxe. Když někdo někde zaslechne o učících se skupinách a vyloží si to tak, že dá dohromady pár učitelů, kteří se začnou scházet a budou si ukazovat materiály a podobně. To se poměrně brzy vyčerpá. Dále nefunguje, když si skupiny nenaplánují schůzky alespoň na jeden školní rok. Když je nemají pravidelně v rozvrhu a myslí si, že se vždycky nějak domluví. Pak se často vůbec nic nestane, protože vždycky převládá denní operativa.

Co naopak dlouhodobě funguje?

Když učící se skupinu vede člověk zevnitř. Chápe, na co potřebují členové skupiny zaměřit svou pozornost, a dlouhodobě udržuje zaměření té pozornosti. Musí přinášet podněty a klást dobré otázky, které tu skupinu podnítky k přemýšlení. Měl by umět neustále zpochybňovat, k čemu skupina dospěla. Je s tím třeba i spokojený, ale jako lídr se ptá: A promysleli jsme i tohle? Úplně zásadní pak je, aby se ta skupina naučila rozumět tomu, že vysoký výkon dítěte v učení je vždy propojený s jeho vlastním pocitem uspokojení z učení.

No, a vyšší dopad na výsledky učení dětí má, když mezi sebou spolupracují učitelé z různých škol. Komunita v rámci jedné školy může trpět profesní slepotou, protože je prostě řada věcí ve škole nějak nastavená a už se jimi nikdo nezabývá. A když se učitelé setkají s učiteli z jiných škol, mohou zjistit, že to, co se u nich nedaří, mají ti druzí nastaveno funkčně, a naopak.

Nechtěli jsme honit moc zajíců najednou

Měníme ŠVP

Text: **Libor Hruška**

Jan Kuzebauch je ředitelem základní školy v krušnohorských Kraslicích. Proměnu školního vzdělávacího programu (ŠVP) tu mají na starosti tři samostatné týmy, které se zaměřily na matematiku, anglický jazyk a osobnostní výchovu.

Školní vzdělávací program nyní částečně předěláváte podle před pár měsíci schváleného revidovaného rámcového vzdělávacího programu (RVP). Kdy naposledy jste do něj takto výrazně zasáhli?

Školní vzdělávací program upravujeme každý rok, ale to jsou spíše drobné změny, jako bylo například zavedení plaveckého výcviku. Pro první opravdu větší zásah jsme se rozhodli před nějakými pěti lety a spojili ho se změnami v informatice vycházejícími z takzvané malé revize.

Proč a co jste měnili?

Těch důvodů bylo více. Velký problém představoval třeba fakt, že někteří učitelé klíčový školní dokument vlastně pořádně ani neznali. Dál učili, jak byli zvyklí, a řídili se spíše učebnicí než požadavky ŠVP. Jednou z novinek, se kterou jsme přišli, byla integrace části předmětů – dohromady jsme spojili například dějepis a občanskou výchovu

a podobně jsme postupovali také u přírodovědy a výchovy ke zdraví. Na prvním stupni jsme zase zavedli takzvanou estetickou výchovu, která kombinuje pracovní výchovu s výtvarnou.

Vzali vaši kolegové a kolegyně změny za své?

Naštěstí ano. Ukázalo se, jak hrozně moc je důležité, když na podobných změnách spolupracuje celá škola. Jen tak nový dokument učitelé skutečně vezmou za svůj. Vždy se samozřejmě může najít někdo, kdo novinkám nebude nakloněn, my učitelé jsme velice konzervativní. Na druhou stranu svět kolem nás se mění a my tomu musíme výuku přizpůsobovat. Lepší nástroj, než je ŠVP, k tomu ředitelé nemají.

Co se odehrává nyní, poté co ministerstvo školství schválilo nový RVP pro základní školy? Jak konkrétně se kurikulární novinky do vašeho ŠVP propisují?

Nechtěli jsme honit příliš zajíců najednou, a tak jsme si pro začátek vybrali tři oblasti, které chceme kvalitně zpracovat. Tento školní rok pracujeme na matematice, angličtině a osobnostním rozvoji.

Proč právě tyhle tři okruhy?

Začnu osobnostním rozvojem, předmětem, který ještě nemá definitivní název. Říkat mu můžeme také povinné třídnické hodiny nebo etická výchova. Od příštího školního roku by ho žáci měli mít jednu hodinu týdně ve všech ročnících, což je model, o kterém jsme už několik let uvažovali. I v souvislosti s uzavřením škol při pandemii covidu-19 se chování dětí začalo měnit a my jsme cítili, že potřebujeme předmět, který by nám usnadnil komunikaci s nimi. Také o výuce anglického jazyka od první třídy, se kterou přichází nové kurikulum, jsme uvažovali už delší dobu. Nový RVP byl tím rozhodujícím impulzem ke změně a podobně to je i s matematikou.

Jan Kuzebauch

Vystudoval Učitelství pro 2. stupeň ZŠ – anglický jazyk a literaturu. Od roku 2011 působí na Základní škole Kraslice, Dukelská. Začínal tu jako učitel matematiky a anglického jazyka, od roku 2018 působí ve vedení školy, nejprve jako zástupce ředitele a nyní ve funkci ředitele. ZŠ má 414 žáků a žákyň, 30 vyučujících a 11 asistentek pedagoga.

Co bude následovat?

V příštím školním roce bychom rádi pokračovali v integraci předmětů. Zaměřit se chceme na ty přírodovědné. Zrovna v nich máme obnovený kolektiv a všichni se těšíme, že je budeme propojovat do společného předmětu science.

Zmínil jste tři témata. Máte i tři pracovní skupiny?

Ano, každé téma má svou vlastní, ale je stěžejní, aby se ty týmy do budoucna prolínaly. Aby se nestalo, že učitel nemá povědomí o tom, co vzniká ve vedlejší skupině. A tak jsme si naplánovali i několik společných setkání, na kterých si budeme říkat, jak se co kde posouvá nebo kdo na jaké problémy při práci narazil.

Jak často se týmy setkávají?

Kolegové se potkávají každé úterý od 14.15 do 16.00. Už v minulosti jsme měli úterní odpoledne vyhrazená pro vnitřní vzdělávání, a tak stačilo tenhle model využít k práci na novém ŠVP.

Jaká má být v celém procesu úloha ředitele?

Hlavně musí být dobře vymezená. Osobně to vnímám tak, že mou úlohou je přinášet do školy informace zvenku a strategicky nastavovat, jakým způsobem budeme postupovat. To samotné provedení je už na našich třech koordinátorkách ŠVP. Na ty spoléhám. Jsou zodpovědné za svolávání na jednotlivá setkání, zapisování výstupů a celkově za koordinaci, jak už vyplývá z názvu jejich pozice.

Na co by si mělo dát vedení školy pozor, když se rozhodne do změny pustit?

Já bych určitě poradil neočekávat, že se hned na prvním setkání začne rodit nový ŠVP. A ani na druhém nebo na třetím... Ty první schůzky jsou spíš určené společnému čtení nového RVP a k tomu, aby se celý tým naučil mluvit stejným jazykem.

Ministerstvo školství představilo revidované kurikulum v polovině

ledna. Vy jste se ale začali scházet už předtím.

Ano. Co zhruba můžeme od revidovaného RVP očekávat, jsme věděli už od zveřejnění jeho návrhu, tedy nějakého tři čtvrtě roku. Na konci října jsme měli pravidelné výjezdní školení, a právě nový RVP byl na něm jedním ze dvou hlavních témat. Pozvali jsme si lektora, který nás naučil mluvit jazykem nového dokumentu, vysvětlil nám terminologii, která se oproti minulému RVP změnila, a tak podobně.

ŠVP jste chtěli měnit tak jako tak. Takže dobré načasování...

To určitě ano, dobře se nám to s novým RVP sešlo. Já jsem jako ředitel přesvědčený, že školy by měly své ŠVP měnit samy od sebe a nečekat na impulzy shora. Školní vzdělávací program je nejdůležitějším dokumentem – skoro víc než vize školy – a učitelé by měli vědět, nejen co učí, ale i proč a jak to zapadá do celkového kontextu. ■

ŠVP potřeboval prověřit. Dávno neodpovídal realitě

Měníme ŠVP

Text: **Libor Hruška**

Velkou sídlištní základní školu v pražských Modřanech vede Ondřej Lněnička od roku 2017. Proč se před časem rozhodl překopat školní vzdělávací program (ŠVP) a co se díky tomu dozvěděl o práci svého týmu?

Na co by měl člověk myslet, než se pustí do psaní nového školního vzdělávacího programu nebo když chce zásadně přeskládat ten stávající? Co je při jeho tvorbě nejdůležitější?

Těch věcí je podle mě víc. Úplně nejdůležitější je ale dopřát si dostatek času. Abychom změnu mohli prosadit, aby dávala smysl, aby všichni věděli, jakou roli v té změně hrají... Pak člověka nemusí znepokojovat ani slepé uličky, do kterých se při tvorbě ŠVP občas dostává.

Co dalšího byste vypíchnul?

Další důležitá věc je nemít očekávání, že vytvořím finální dokument, na který už nikdy nesáhnu – protože to přece dalo strašně moc práce –, ale naopak materiál, který se v budoucnu bude dynamicky měnit. Čím víc jsem o tom přemýšlel, začal jsem ŠVP vnímat spíš něco jako výroční zprávu, jako text, do kterého se bude pravidelně zasahovat. Je to přece jen vizitka školy a ta by měla být, pokud možno, stále aktuální.

Kdy jste se rozhodli od základu změnit ŠVP ve vaší škole?

Změna probíhá už několik let. Začali jsme pomalu a šli na to přes tematické plány, které více odrážejí to, jak konkrétní učitelé učí a naplňují dané výstupy. Postupně se tak zrodil nový ŠVP, který v letošním roce pilotujeme.

Proč jste se ke změně odhodlali? Byly na té pomyslné vizitce údaje, které už neodpovídaly realitě?

Přesně tak, dlouhé roky se dělaly jenom kosmetické změny a já cítil, že by ten text potřeboval rehabilitovat nebo řekněme prověřit. Nezdá se to, ale když se do toho člověk začte do hloubky, dojde mu, jak moc je poznat, že je text psaný úplně jiným stylem, než jaký by zvolil teď. Když už ten dokument musí být, měl by být dostupnější pro širokou škálu lidí kolem nás. Ať už jsou to rodiče, učitelé, další zaměstnanci, nebo třeba i žáci. Zároveň jsme – jak už jsem zmínil – potřebovali, aby se dal snáz měnit a aby víc souzněl s tím, kam jsme školu posunu-

li. Mrzelo mě, že bývalý ŠVP tak úplně neodrážel styl, jakým se ve škole učí, nevypovídal nic o tom, jak učitelé přistupují ke konkrétní výuce a tak podobně.

Prý vás k rozhodnutí přivedly i pohovory při náboru nových zaměstnanců?

Ano, většina se jich ptala na ŠVP a mně došlo, že z něj stoprocentně věrný obraz školy nevyčtou. To byl jeden z velkých impulzů, abychom před nějakými čtyřmi lety začali o změně vážně uvažovat.

Je právě teď pilotovaný ŠVP kompatibilní s revidovaným rámcovým vzdělávacím programem pro základní školy?

Co se týče nového RVP, který přichází, cítíme se být o drobnou krůček napřed minimálně v tom, že jsme měli čas zamyslet se nad procesy, které už se ve škole dějí, a z toho vytváříme obsah školního vzdělávacího programu. Tak ale spoň v tomhle budeme o kousek napřed. Ale jestli to bude stačit, ukážou až měsíce budoucí.

Ondřej Lněnička

Na Univerzitě Karlově vystudoval učitelství biologie a chemie a také školský management. Od roku 2017 vede pražskou ZŠ profesora Švejcara.

Foto: Jakub Yellen

Jste velká sídlištní škola. Kolik máte zaměstnanců?

Celkem okolo 110, z toho nějakých šedesát učitelů a učitelek.

Jak velkou část týmu jste do tvorby zapojil?

Co se tvorby ŠVP týče, vždycky tam bude klíčová jedna osoba, která bude nakonec dávat finální podobu dohromady. Jestli ta jedna osoba bude mít k sobě nějaký menší tým, jenom dobře. Každá škola si určitě najde svou cestu, svůj styl podle svých zvyklostí. V určité fázi je ale potřeba zapojit takřka každého učitele, jen tím se ŠVP dodá skutečná autenticita. Propíše se do něj, jak konkrétní pedagogové vyučují, jaké metody používají a jaká má jejich uchopení předmětu specifika.

Zmínil jste rodiče. Je nyní pilotovaný dokument i pro ně přístupnější a srozumitelnější?

Tato vize tam byla. Praxe ale ukázala, že to tak jednoduché není, protože ŠVP je obrovský dokument. Ať děláte, co děláte, vždycky vám

vyjdou nižší stovky stran, protože toho obsahu je hrozně moc. Ale spoň jsme si tedy dali jako jeden z hlavních cílů popisy jednotlivých předmětových oblastí jazykově sjednotit.

A podařilo se?

Řekl bych, že to tak pořád úplně není, stále jsme na cestě. Čím víc lidí do procesu tvorby pustíte, tím odlišnější výstupy na konci dostanete. Je to dobře vidět na zmiňovaných tematických plánech – někdo se rozepsal, jiný byl stručný, někdo použil méně formální jazyk, jiný zas hodně akademický. Ale to je přirozené. Ředitel buď musí najít někoho, kdo ten styl psaní bude na závěr sjednocovat, nebo si předem přesně stanovit rámce, v jakých se má psaní textů pohybovat.

Ve škole nemáte koordinátora ŠVP a vše se sbíhá u vás. Proč?

Než jsem se stal ředitelem, dělal jsem tady koordinátora ŠVP, takže se v téhle problematice dobře orientuji. A zároveň si myslím, že výsledek je ve finále pořád hlavní

odpovědností ředitele, takže by měl být při tvorbě aktivní.

Zažil jste při práci i nějaké silné aha momenty?

Ano, zažil. Příjemně mě třeba překvapilo, jak skvělou práci odvádějí učitelé, když dostanou nějaký základní rámec a směr. Jak nevídané množství věcí jsou schopni zpracovat a jak se snaží svůj autentický způsob výuky otisknout do celoškolského dokumentu. A druhý velký aha moment pro mě přišel, když mi při revizi ŠVP došlo, jak velký kus práce škola za poslední roky udělala. To je hodně příjemný moment, když zjistíte, že se škola posouvá směrem k modernějšímu vzdělávání. Je potřeba si to neustále připomínat, a právě flexibilnější ŠVP může být zdrojem ujištění, že se posun skutečně děje.

Takže práci na novém ŠVP vnímáte jako dobře investovaný čas?

Určitě. Práce na novém ŠVP nám jednoznačně přinesla trochu větší odstup. Uvědomili jsme si, kde nás tlačí bota, a potvrdili si, kam bychom rádi směřovali. ■

Nebojíme se o problémech mluvit otevřeně

Text: **Petra Svoboda**

V projektu KOMPAS (Koordinace metodické podpory a spolupráce) se spojují Česká školní inspekce (ČŠI) a NPI, aby pomohly školám, které naléhavě potřebují metodickou podporu. Nahlédli jsme do úspěšné dvouleté spolupráce ředitelky ZŠ Cheb, Kostelní náměstí, Libuše Hladké a vedoucí krajského pracoviště NPI v Karlových Varech Martiny Bělohávkové.

Vzpomenete si na své první setkání?

Martina Bělohávková (MB):

Libušku jsem poprvé potkala přede dvěma lety na zahajovacím setkání KOMPASu. Byla mi doporučena Českou školní inspekcí jako nová ředitelka školy, která se potýkala s nedostatky zjištěnými při inspekci po předchozím vedení. Musím přiznat, že jsem byla mile překvapena, když mě přivítala usměvavá, vstřícná a pozitivně naladěná paní ředitelka. V KOMPASu se totiž často setkáváme s lidmi, kteří jsou zpočátku nedůvěřiví. Libuška však působila bezprostředně, otevřeně a uvolněně, a navíc neměla obavy z inspekce. Za ty dva roky, co jsme v kontaktu, jsem se přesvědčila, že je to neuvěřitelná workoholička, pozitivní člověk s velkým smyslem pro humor.

Libuše Hladká (LH): Přiznám se, že Martinku jsem v den našeho prvního setkání příliš nevnímala. Vzpomínám si spíše na paní inspektorku,

z níž jsem měla jisté obavy, než jsme se navzájem lépe poznaly. Společně s mou zástupkyní Radkou Rynešovou jsme tehdy objevily KOMPAS a uvědomily si, že by pro nás bylo velmi cenné mít v začátcích někoho, kdo by nás podpořil. A to se podařilo.

Do KOMPASu vstupují obvykle školy v náročné situaci svého vývoje. Jak vážné to bylo v tomto případě?

MB: Situace na Základní škole Cheb, Kostelní náměstí, byla a stále je náročná. Škola se zaměřuje na vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami podle paragrafu 16. Navíc se nachází v oblasti Chebu, která je částečně vyloučenou lokalitou. Škola čelí náročnému chování dětí, nemožným a nespolupracujícím rodičům, řešícím často existenční problémy. Paní ředitelka i paní zástupkyně k této situaci přistupovaly s nadhledem a racionálně, nepropadaly panice a snažily se hledat řešení na všech úrovních. Rozumí situaci svých

žáků a jejich rodin a snaží se jim pomáhat, kde to jen jde. Oslovují nás (NPI a ČŠI), organizaci Člověk v tísni i zřizovatele. Když selhaly běžné mechanismy včetně OSPOD, tak se tyto obětavé pedagožky nebály obrátit až na státní zastupitelství, což vyžadovalo značnou odvahu. Ředitelé škol se tomu často vyhýbají z obavy z negativní publicity. Já však věřím, že právě takový krok svědčí o sebevědomí školy, které záleží na prospěchu žáků. Když vidí, že se dítě nachází v těžké životní situaci, na kterou nikdo adekvátně nereaguje, je podání podnětu na státní zastupitelství nevyhnutelné. A to vyžaduje nejen odvahu, ale i obrovské množství energie.

LH: Na počátku našeho funkčního období jsme především potřebovaly oporu v oblasti legislativy a ujištění, že naše rozhodnutí jsou správná a proveditelná. Bylo pro nás velmi cenné, že jsme mohly v rámci KOMPASu kdykoliv zvednout telefon, napsat e-mail a ověřit si u odborníků, zda postupujeme správně. V KOMPASu jsme se cítily bezpečně a neměly jsme obavy zeptat se na cokoli. Inspekci jsme vnímaly spíše jako poradní orgán než kontrolní. A ano, skutečně jsme se nebály otevřeně hovořit o problémech, které se ve škole vyskytly.

Jak vaše spolupráce v rámci KOMPASu probíhala?

LH: Často jsem se obracela na paní inspektorku s dotazy ohledně pa-

Martina Bělohávková

Vedoucí KP NPI Karlovy Vary,
pedagožka a psycholožka,
lektorka a terapeutka, členka
asociace PCE

Libuše Hladká (vpravo)

Ředitelka ZŠ Cheb, Kostelní
náměstí, speciální pedagožka,
lektorka Uvádějícího učitele,
členka Asociace speciálních
pedagogů

ragrafů. Na Národní pedagogický
institut zase s požadavky na ško-
lení, stáže, příklady dobré praxe
a odborníky. Když jsem popsala
konkrétní problém, dostala jsem
cenné tipy, jak ho řešit.

MB: Jednou za dva až tři měsíce
jsme se scházely na evaluačních se-
stkách, kde jsme v tripartitním slo-
žení hledaly, kdo a jak může škole
v dané oblasti pomoci. Paní inspek-
torka navrhovala řešení a paní ře-
ditelka si z nich vybírala ta, jež byla
v danou chvíli nejdůležitější. Není
totiž snadné nastoupit do funkce
nové ředitelky a zavádět ve škole
změny, reorganizaci a často i nepo-
pulární rozhodnutí.

**Co byste řekly, že se za ty dva roky
ve škole díky KOMPASu podařilo?**

LH: Jsem vděčná za kvalitní spolu-
práci s Českou školní inspekcí, Ná-
rodním pedagogickým institutem
i zřizovatelem. Zřizovatel začal
o naši školu projevovat větší zájem

Foto: David Háva

D Zřizovatel se o nás začal více zajímat

a troufám si říct, že se mezi námi rozvinula skutečná spolupráce. Navíc v Chebu výborně funguje spolupráce mezi školami, takže jsem měla oporu i v jiných ředitelích. Ve škole se udála řada změn, ale je obtížné přesně určit, které z nich přímo souvisejí s projektem KOMPAS. S paní zástupkyní jsme zapojeny do mnoha projektů, například studujeme program Ředitel naživo a celkově jsme velmi aktivní.

MB: Ano, s tím souhlasím. A teď jsem si vzpomněla, jak jsme se na posledním evaluačním setkání Libušky ptaly, co jí KOMPAS přinesl a jak vnímá roli České školní inspekce. Spontán-

ně odpověděla, že se určitě změnilo to, že když vidí na displeji telefonu, že volá ČŠI, už jí není špatně. Ví, že jí volá rádce. To mi přišlo moc hezké a vyvolalo to pozitivní reakce na obou stranách. Právě v KOMPASu jde o to, že ČŠI nemá pouze restriktivní funkci, ale je to poradní orgán provázející školy, a Národní pedagogický institut je pro ně organizační a metodickou podporou.

Kdyby existovalo kouzlo, které by proměnilo české školství jako mávnutím proutku, jak by podle vás mohlo znít?

LH: Uvítala bych, kdyby se tempo zpomalilo a vše se ustálilo a ukotvilo. Učitelé se chtějí především věnovat výuce, nikoli neustále řešit projekty. Je mezi nimi mnoho kvalitních odborníků a zaslouží si prostor, aby mohli své schopnosti naplno uplatnit.

MB: Libuška mi doslova vzala slova z úst. Přála bych si, aby se změny ve školství zaváděly promyšleně, krok za krokem. Je jich totiž velké množství, ať už na legislativní, nebo me-

todické úrovni, což vyvolává neklid. Zároveň je zřejmé, že se společnost mění a školy se musí přizpůsobit aktuálnímu dění. Nemůžeme přece učit stále stejným způsobem. A především bych školství přála nadšené a pozitivní lidi, kteří věří, že jejich práce má smysl.

Chcete ještě něco dodat?

MB: Chtěla bych vyjádřit hluboký obdiv k práci paní ředitelky a její zástupkyně. Práce v takto velké škole, zaměřené na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, je nesmírně náročná a společností často nedocenená. Obdivuji tyto dvě úžasné odbornice, které jsou na svém místě a jejichž práce je přínosem i pro náš kraj. Potřebujeme, aby i děti z nepříznivého sociálního prostředí, jejichž start do života a přístup ke vzdělání je komplikovaný, měly podporu, radce a motivované odborníky s lidským přístupem. Jen tak se mohou plnohodnotně začlenit do společnosti. Obdivuji všechny, kteří v takových školách pracují, nevzdávají se a snaží se pro své žáky dělat maximum. ■

Co stihnout ještě letos

Text: **Libor Hruška**

Tématu nových rámcových vzdělávacích programů se Karel Tomek věnuje na kurzech, webinářích i v rámci Konzultačního centra Národního pedagogického institutu. Jaké otázky s vedením škol i koordinátory a koordinátorkami školních vzdělávacích programů (ŠVP) nejčastěji řeší?

Definitivní znění nových rámcových vzdělávacích programů je venku od poloviny ledna. Co by podle vás měli ředitelé a ředitelky stihnout ještě v letošním školním roce?

Podle nového Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV) mají školy začít vyučovat – minimálně v prvních a šestých ročnících – až od září 2027. Takže na jednu stranu hroutit se z toho ředitelé a ředitelky určitě zatím nemusí. Na druhou stranu říkat si, „mám na vytvoření školního vzdělávacího programu dva a půl roku, takže není kam spěchat“, by také byla chyba. Něco ukousnou prázdniny i různé svátky a každý ví, jak je to ve školách s časem v září, červnu nebo lednu. Takže reálně z každého pololetí zbývají jen nějaké tři měsíce na systematickou práci. Kdybych měl školám poradit, jak využít čas, který zbývá do konce tohoto školního roku, řekl bych to úplně prozaicky: Seznamte se důkladně s tím, co se po vás do budoucna chce, a posuďte, jak velkou změnu nový RVP ZV znamená konkrétně pro vaši školu.

Kdo všechno by si měl nový RVP ZV v první fázi nastudovat?

Podle mého názoru je to taková kaskáda. Samozřejmě je potřeba, aby se s textem se-

známil ředitel, ale pro něj jsou hlavní obecné části, nemusí se ponořit do detailu jednotlivých vzdělávacích oborů. Ale koordinátoři ŠVP, ti už ano. Pro ně by měl být rámcový vzdělávací program biblí a měli by ho mít přečtený i pozpátku.

A co vyučující?

Ti by měli znát hlavně obecné části a vzdělávací obory, které vyučují, a vše, co s tím souvisí, tedy klíčové kompetence, základní gramotnosti a průřezová témata.

Věříte na samostudium, nebo je lepší, když koordinátor či vedení školy kolegům nejprve dokument stručně odprezentuje?

Všichni členové týmu by měli vědět, kde nový RVP ZV najdou, ale začít samostudiem bych určitě nedoporučoval. Ředitel by měl uspořádat úvodní setkání a na něm dát jasně najevo, že změnu vnímá jako příležitost, a RVP ZV stručně představit. Mám signály z terénu od kolegů ředitelů a ředitelky, že se jim tenhle krok vyplatil. Měli z něj trochu obavy, ale úvodní schůzka je příjemně překvapila, ukázala, že velká část učitelů vnímá změnu jako příležitost. Stačí jim dát prostor k tomu, ptát se a některé věci si vyjasňovat.

Mohou třeba zjistit, že určité věci už dávno dělají?

Přesně tak. Učitelé mohou zjistit, že škola posledních roků ušla velký kus cesty a že to, jak svou práci dělají, je dobře a stačí jen pokračovat dál.

Některé školy práci na novém ŠVP spojují s teambuildingy, například v rámci přípravného týdne...

Ano, já jsem byl na jednom takovém výjezdním zasedání školy, která měnila svůj vzdělávací program, jako lektor a musím říct, že to byl silný zážitek. Aby to ale mělo i nějaký emoční dopad, je potřeba zajistit, aby se takového setkání zúčastnili, pokud možno, všichni zaměstnanci. Tedy i ti, kteří podobné stmelovací akce jinak příliš nevyhledávají. Jedná se o začátek dlouhodobější práce a je obrovské riziko, že učitelé nebo učitelky, kteří první fázi zmeškají, budou mít problém do rozjetého vlaku naskočit. Jasně, když je někdo nemocný, nedá se nic dělat, ale v ostatních případech by si měl ředitel dupnout a trvat na účasti všech. Na první setkání je potřeba navázat a potkávat se v průběhu roku pravidelně.

Jak často?

Na to neexistuje univerzální rada. Ale samozřejmě pokud se týmy budou scházet jednou za měsíc, hrozí, že v mezičase všichni všechno zapomenou a bude se začínat zase od začátku. Takže já bych určitě doporučil vyšší frekvenci, podle mé zkušenosti je to příjemnější pro každého. V mnoha případech to ani není velký zásah do chodu školy, vedení a učitelé se i doteď pravidelně scházeli, takže stačí jen přihodit nové téma do fungujícího stroje. Ale mám ohlasy, že i tam, kde podobné porady nebývaly zvykem, to učitelé vnímají pozitivně. Vždyť se tam řeší velmi zajímavé, praktické věci a učitelé spolu rozebírají tu úplnou podstatu své profese.

Ředitel Ondřej Lněnička (rozhovor s ním najdete na str. 22 a 23, poznámka redakce) říká, že by školy neměly zapomínat na fakt, že ŠVP není do kamene vytesaným dokumentem, na který už se nikdy ne-sáhne. Ale naopak materiálem, který se s velkou pravděpodobností bude v budoucnu opět dynamicky měnit. Nemůže to být pro tvůrce ŠVP trochu demotivující?

Myslím, že ne. V životě máte tisíce věcí, které jsou nestabilní. Ať mi někdo ukáže

Jak vás provádíme změnou

Nabídka webinářů

Zajímá vás, co konkrétně změny kurikula znamenají pro vaši výuku? Připojte se k našim pravidelným webinářům. Společně probereme všechny novinky, zodpovíme vaše dotazy a podělíme se o praktické tipy. K dispozici budou také videonávody, odpovědi na časté dotazy a moderované diskuze.

Nabídka workshopů a seminářů

Prohlubte své znalosti a dovednosti prostřednictvím našich vzdělávacích programů, které jsou dostupné jak na krajských pracovištích Národního pedagogického institutu, tak přímo ve školách. Naše programy se zaměřují na konkrétní oblasti revize RVP, podporu škol a pedagogický rozvoj a většinu z nich nabízíme zdarma.

Průvodce tvorbou ŠVP

Vytvořili jsme praktické materiály, které vám pomohou sestavit kvalitní ŠVP. Ukazují přehled klíčových změn v novém RVP ZV a jeho obsahu a nabízejí praktický checklist pro systematickou práci. Připravili jsme také modelové ŠVP.

Online konzultační centrum

Specializované online centrum, které na adrese kc.rvp.cz poskytuje odpovědi na dotazy z oblasti školství a pedagogiky. Nabízí odbornou podporu pedagogům, školskému vedení a dalším zájemcům.

Metodické kabinety

Metodické kabinety poskytují prostor pro sdílení zkušeností, odborný růst a podporu inovací v oborových i mezioborových tématech. V současné době spolupracuje v územních metodických kabinetech po celé republice více než 800 učitelů a učitelek.

Více informací na webu
mojeedu.npi.cz/pomoc-rvp-zv

ty úplně stabilní, se kterými se nikdy nebude muset hýbat, které se nikdy nebudou proměňovat. Kolegům, se kterými se setkávám jako lektor, říkám, ať si své ŠVP upraví tak, aby se jim s nimi dobře pracovalo. Nedělají to kvůli inspekci, ale pro sebe. Když je potřeba něco měnit, ať to mění, ta práce se vyplatí. A samozřejmě nejen kvůli sobě, kurikulum se mění, aby bylo užitečné žákům, a zažili tak dobrou školu. Pokud by výuka nesloužila tomu, že žák odchází ze školy obohacen a vzdělán, byla by to zbytečná práce. Bez téhle hlavní vize by psaní nových ŠVP bylo jen formálním slohovým cvičením.

Jak předcházet tomu, aby se debata uvnitř sboru nesmrkla jen na téma hodinových dotací jednotlivých předmětů?

Je potřeba zcela změnit úhel pohledu. Základní pravidlo, které je vhodné si stále připomínat, a hlavně se jím řídit, zní, že množství učebního času je dáno vzdělávacím obsahem, a nikoli naopak. Proto jsou v RVP ZV důkladně popsány závazné výsledky učení a učební plán je stanoven pouze rámcově. Bohužel mnoho učitelů na to pořád nahlíží přesně opačně: Napřed mi řekni, kolik mám na svůj předmět hodin – a chci jich mít co nejvíc, abych měl úvazek – a já pak už ty hodiny nějak naplním. Ale to je špatně. Já už dvacet let dokola upozorňuju, že základem musí být vzdělávací obsah, tedy očekávané výsledky učení, jak o nich hovoří nový rámcový vzdělávací program.

Na kurzech, webinářích i dalších vzdělávacích akcích se setkáváte se zástupci škol a na jejich dotazy odpovídáte i v rámci Konzultačního centra NPI na webu kc.rvp.cz. Zaregistroval jste v terénu ve vztahu k novému RVP nějaké mýty či nedorozumění?

Stává se, že lidé nejdou k primárnímu zdroji a vycházejí z různých mediálních zjednodušení a diskuzí na sociálních sítích. Jako příklad bych uvedl debaty o rozsahu rámcového vzdělávacího programu a věty typu: To je tak tlusté, že je nad lidské síly přečíst RVP celý. Ve skutečnosti je ale závazný jen text na 111 stranách a zbylé stovky stran jsou metodická podpora, tedy konkrétní inspirace a komentáře. Vše jsme chtěli mít pohromadě v informačním systému, ale některé lidi to mate.

Karel Tomek

Vystudoval Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, tamtéž doktorát, poté výchovné poradenství na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Pracoval jako učitel, ředitel málotřídky i městské základní školy, jako ředitel odboru MŠMT, lektor, mentor a kouč. Nyní se věnuje především vzdělávání pedagogů v oblasti vzdělávacích programů a forem a metod práce. Pracuje na ČŠI v oblasti metodik a analýz a spolupracuje s organizacemi vzdělávacími pedagogy. V NPI se podílí na zavádění revidovaných RVP do praxe škol. Tématy RVP a ŠVP se odborně zabývá dlouhodobě, od vzniku tohoto konceptu počátkem století. Je členem týmu odborníků, který odpovídá na dotazy v rámci Konzultačního centra NPI.

Překvapilo vás množství dotazů, které se k vám v posledních měsících dostávají?

Zas až tak překvapivé to pro mě není. Je pochopitelné, že ředitelé, koordinátoři ŠVP a učitelé nechtějí chybovat. Mají mimořádně odpovědnou profesi a vždycky je lepší se zeptat a ujistit se, že jsem se vydal správnou cestou, než se pustit do akce a třeba po půl roce zjistit, že to, co dělám, neodpovídá nové legislativě a rámcovému vzdělávacímu programu. ■

Tucet mýtů o změnách

O nás bez nás, zrušení „tradičních“ předmětů, každá škola si učí, jak chce, a tak každý umí něco jiného, angličtina je důležitější než čeština, učitelé a učitelky nemají podporu, všechno vzniká ve spěchu... Co z toho jste už slyšeli o revizích rámcových vzdělávacích a jejich implementaci v podobě modelových školních vzdělávacích programů? Podívejme se blíže na nejčastěji opakované námitky, a v některých případech doslova mýty.

Někdo něco rozhodl a nikoho se neptal.

1

Proces revize **rámcových vzdělávacích programů (RVP)** byl a je transparentní a zahrnoval širokou participaci stovek pedagogů a dalších odborníků z oblasti vzdělávání. Národní pedagogický institut organizoval veřejné konzultace, kulaté stoly a nyní se rozbíhá pilotní ověřování **modelových školních vzdělávacích programů (ŠVP)**. Pracovní verze modelových ŠVP jsou dostupné k připomínkám, jejich finální podoba bude upravována na základě zpětné vazby z pilotáže. Navíc školy mají možnost přizpůsobit modelové ŠVP svým potřebám, což podporuje jejich autonomii.

Školy se nepodílejí na vzniku modelových ŠVP.

2

Klíčovou etapu tvorby modelových ŠVP (červenec 2024 – únor 2025) realizovaly pracovní týmy jednotlivých předmětů, jejichž členy byli vedle pracovníků NPI a akademických pracovníků také učitelky a učitelé ze škol. Nyní se i ostatní školy mohou hlásit do dobrovolného pilotního ověřování modelových ŠVP, a stát se tak součástí procesu tvorby změn. Tyto školy budou od září 2025 v určitém rozsahu vyučovat podle modelových ŠVP a využijí je jako základ pro tvorbu vlastních ŠVP. Pilotní proces, který se odehraje v průběhu školního roku 2025/26, umožní získat zpětnou vazbu od více škol a upravit modelové ŠVP tak, aby byly funkční pro co nejvíce typů škol. **Finální verze modelových ŠVP bude k dispozici na podzim 2026.** Zároveň ani školám, které se oficiálně nepřihlásí k pilotnímu ověřování modelových ŠVP, nic nebrání v tom, aby začaly podle pracovní verze modelových ŠVP učit, resp. pracovat na vlastních ŠVP.

Někdo „shora“ diktuje, jak mají školy učit, aniž by přitom znal specifika konkrétních škol.

3

Modelové ŠVP jsou inspirativním materiálem nabízejícím možná řešení a postupy, ale nejsou závazné. Každá škola si i nadále vytváří vlastní ŠVP podle svých podmínek a potřeb. **Modelové ŠVP ukazují různé cesty**, jak lze naplnit požadavky revidovaného RVP pro základní vzdělávání (RVP ZV), a školy si z nich mohou vybrat prvky, které jim vyhovují.

4

Už se nebude učit dějepis, ale předmět „Člověk a jeho společnost“, už se nebude učit hudební výchova, ale „Umění a kultura“ atd.

Revize RVP automaticky neznamená zrušení tradičních předmětů. Záleží pouze na škole, do jakých forem vzdělávání umístí vzdělávací obsah. Mohou to tedy být klasické předměty (matematika, čeština, dějepis, hudební výchova...), předměty integrující více vzdělávacích oborů RVP, žákovské projekty či kurzy. **Předmětový (tradiční) modelový ŠVP** přináší ukázkou právě tradičního zpracování vzdělávacího obsahu do obvyklých předmětů. **Integrovaný mŠVP** je pak ukázkou, jak lze několik vzdělávacích oborů RVP ZV propojit do jednoho integrovaného předmětu (Člověk a jeho společnost, Umění a kultura apod.). Tradiční předměty tak zůstávají součástí kurikula, zatímco integrované přístupy poskytují nové možnosti pro inovaci a mezipředmětové vazby ve výuce.

5

Je záhada, podle jakého klíče byly v modelových ŠVP přiřazeny hodinové dotace pro jednotlivé předměty. Tvůrci náhodně někomu přidali, jinému ubrali.

Požadavky na stanovení počtu hodin pro modelové ŠVP jsou popsány ve veřejně dostupném dokumentu (revize.rvp.cz/blog/zadani-pro-npi-cr-123). Rozdělení hodin společného základu mezi jednotlivé předměty v modelovém ŠVP proběhlo s pomocí vah (český jazyk a matematika váha 3, anglický jazyk a tělesná výchova váha 2, ostatní předměty váha 1; po přepočítání a zaokrouhlení vycházejí 4 hodiny na jednotku váhy). Podle nového RVP ZV je stanovení předmětů a přiřazení počtu hodin plně v kompetenci vedení škol. **Stanovené jsou pouze minimální počty hodin pro jednotlivé vzdělávací oblasti** a škola rozhoduje o využití disponibilních hodin.

6

Kvůli změnám bude třeba na jedné straně sehnat nové učitele, zatímco na druhé straně jiné propustíme.

Revidovaný RVP a modelové ŠVP poskytují školám značnou flexibilitu při plánování výuky. Školy mohou využít disponibilní hodiny k posílení stávajících předmětů nebo k zavedení nových organizačních forem vzdělávání, jako jsou volitelné předměty nebo projektová výuka. To znamená, že školy mají možnost přizpůsobit své učební plány dostupným kapacitám učitelů, aniž by bylo nutné masivně najímat nové pracovníky nebo propouštět stávající.

Navíc **zavádění revidovaného RVP má postupný náběh**. To dává školám dostatek času na přípravu, úpravu svých ŠVP a případné přeškolení stávajících učitelů na nové role. Tyto obavy zároveň zcela opomíjejí další vzdělávání a profesní rozvoj učitelů jako přirozenou součást vývoje jakéhokoliv pracovníka, tedy nejen učitele. NPI nabízí různé formy podpory, včetně školení zaměřených na nové metody výuky a integraci průřezových témat.

7

Když si každá škola napíše vlastní ŠVP s rozdílnými časovými dotacemi a obsahem, vznikne absolutní chaos, který žákům neumožní měnit školu.

Zde k žádné změně nedochází, platí stav, který už v roce 2004 přineslo zavedení RVP. V individuálních případech, kdy žák nově přestoupil do školy a je třeba doplnit část vzdělávacího obsahu, je doplnění vzdělávacího obsahu v kompetenci ředitele školy. To, že časové dotace v novém RVP nejsou pro jednotlivé předměty závazně stanovené, neznamená „chaos“, ale v první řadě větší míru autonomie při zachování společného základu. Kontinuitu vzdělávání napříč školami zajišťuje „**společný základ vzdělávání**“ v revidovaném RVP. Díky němu jsou klíčové vzdělávací cíle a **očekávané výsledky učení (OVU)** stejné ve všech školách. Všechny školy se řídí společným RVP, který stanovuje závazné výstupy pro jednotlivá období. I když si každá škola vytváří vlastní vzdělávací program, základní znalosti a dovednosti, rozvíjené postoje a hodnoty, které má žák zvládnout, jsou stejné.

8

Angličtina dostává větší prostor než český jazyk, a cizí jazyk je tedy důležitější než mateřský.

Cizí jazyk není důležitější než český jazyk. Při nastavení počtu hodin předmětům v modelových ŠVP se vycházelo z vah předmětů (nejvyšší váhu má ČJ a MAT, hned za nimi se ocitá právě AJ) a z požadavku dosáhnout v případě angličtiny na úroveň B1 (mírně pokročilý). Počet hodin v modelovém ŠVP ve společném základu činí za celou základní školu u českého jazyka 25 (1. stupeň) + 12 (2. stupeň), u anglického jazyka 13 (1. stupeň) + 14 (2. stupeň). Stanovení počtu hodin u obou předmětů v jednotlivých ročnících je už na každé škole. Protože lze předpokládat, že angličtina dostane nejvíce prostoru v nejvyšších ročnících, pak skutečně třeba v 8. nebo 9. třídě bude mít vyšší časovou dotaci než český jazyk. Celkově však **má český jazyk i nadále výrazně větší prostor ve vzdělávacím plánu než angličtina**. Pokud škola cítí potřebu věnovat více času mateřskému jazyku, může tak učinit podle svých priorit a potřeb žáků prostřednictvím disponibilních hodin.

9

U volitelných předmětů v modelových ŠVP je hodinová dotace třeba pro Badatelskou výuku 1 hodina výuky týdně. Jenže ideální výuka by v tomto případě měla mít délku 2 hodiny.

Pokud hodlá škola realizovat volitelný předmět Badatelská výuka, je na jejím uvážení, ve kterých ročnících, jakou hodinovou dotaci a organizaci výuky mu nastaví. Školy mohou přistoupit k blokové výuce, tedy **dvouhodinový blok jednou za 14 dní**.

10

Podle nových požadavků není možné učit, když se stejně děti v 9. (případně 5./7.) třídách musí připravovat na tradiční přijímací zkoušky na SŠ.

Při MŠMT pracuje skupina, která se mimo jiné zabývá problematikou přijímání ke studiu na středních školách ve vztahu k novému RVP ZV. V době souběhu „starého“ a „nového“ RVP budou **standards pro přijímací řízení** upravené tak, aby byly „průnikem“ obou souběžně platných RVP. Nehrozí tedy, že by nastala situace, kdy požadavky obsahu přijímacích zkoušek na SŠ nebudou v souladu s obsahem výuky na ZŠ.

12

Na novou výuku nejsou učebnice. Nakladatelé je neumí připravit, protože se nemají o co opřít. Učitelům chybí obsahová podpora.

Nakladatelé mohou pro tvorbu učebnic využít schválený RVP ZV. **V NPI se připravuje těsná metodická podpora** jako součást RVP ZV. V rámci této metodické podpory budou k OVU jednotlivých vzdělávacích oborů přiřazeny metodické a učební materiály. NPI bude postupně pokračovat ve tvorbě dalších materiálů k OVU jednotlivých vzdělávacích oborů.

11

Učitelé nejsou na změnu vůbec připraveni. Všechno vzniká ve spěchu a na poslední chvíli.

Opak je pravdou. Proces revize a implementace byl naplánován na několik let a navržen tak, aby poskytl dostatečný čas i podporu pro přípravu pedagogů. Aktuálně jsme ve fázi ověřování modelových ŠVP ve vybraných školách. Učitelé i nyní mají možnost seznámit se s pracovními verzemi modelových ŠVP a zapojit se do konzultací. V NPI průběžně vzniká rozsáhlá metodická podpora, včetně průvodců, manuálů a školení. Znovu je třeba zdůraznit, že **školy mohou využít modelové ŠVP** jako inspiraci nebo si vytvořit vlastní verze na základě svých specifických potřeb a na změně začít pracovat už nyní. Přitom povinné zavedení změn je plánováno až od září 2027, a to v 1. a 6. třídách. Ostatní ročníky budou přecházet na nový RVP postupně v následujících letech.

Další obavy a mýty spojené s revizí RVP najdete na

edurevue.npi.cz/clanky

Je to rámec. Nic více a nic méně

Text: **Ivo Jupa**

Nové rámcové vzdělávací programy nejsou hrozbou, ale příležitostí. Pro školy, děti i celou společnost. Co konkrétně novinka přináší, popisuje ředitel Národního pedagogického institutu Ivo Jupa.

Rámcový vzdělávací program (RVP) je skutečně rámec. Nic více a nic méně. Stát tímto dokumentem popisuje, jak očekává, že bezmála dvě stě tisíc jeho zaměstnanců bude ve školách vzdělávat děti. Říká, jak si představuje, že se ve školách bude dosahovat cílů vzdělávání, a vysvětluje, proč to vyžaduje.

RVP je tak velmi obecný dokument, a pokud chceme zjistit, co konkrétně se má ve školách učit, musíme hledat až o jeden krok dále – ve **školních vzdělávacích programech (ŠVP)**, které si zcela samostatně tvoří každá škola.

Tento systém, kterému se říká **dvoustupňové kurikulum**, u nás stanovil školský zákon už před dvaceti lety. V tomtéž zákoně jsou pojmenovány zásady a cíle vzdělávání, které zůstávají platné dodnes.

Očekávané výsledky učení

Aby tato objednávka státu byla jednoznačná a bylo možné ji propojovat, tedy navazovat kurikula mateřských škol na školy základní a ty potom na školy střední, je a bude základní stavební jednotkou všech rámcových vzdělávacích programů vytvářených od roku 2024 **očekávaný výsledek učení (OVU)**.

Proto i **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)** je vymezený očekávanými výsledky učení všech svých kategorií (klíčových kompetencí, základních gramotností, průřezových témat a vzdělávacích oborů – viz dále). Očekávané výsledky učení jsou závazné, stanovují výsledek vzdělávání žáků na úrovni 5. a 9. ročníku, u základních gramotností rovněž na úrovni 3. ročníku.

Každá tato základní stavební jednotka bude nad rámec popisu v závazné části RVP dále detailněji rozpracována na úrovni metodické podpory. Přímo v informačním systému RVP, u konkrétního OVU, tak bude možné najít postupné kroky k jeho naplnění v úrovních „začínáme“, „na cestě“ a „splněno“. Každý tento postupný krok bude doplněn základní metodikou výuky, ilustrativními příklady dosažení postupných kroků, typovými úlohami k ověření pokroku žáků a základními zdrojovými texty pro učitele a pracovními listy pro žáky.

Klíčové kompetence

K naplnění výše uvedených zásad a cílů má dojít díky propojení čtyř pohledů: znalostí, dovedností, postojů a hodnot. Škola si sama

Revize RVP? Pojd'me do toho

Připravili jsme sérii článků, které vám pomohou pochopit změny spojené s novými rámcovými vzdělávacími programy (RVP). Rozumíme, že tyto změny mohou vyvolávat otázky a obavy. Cílem této série je odpovědět na vaše dotazy a ukázat, jaké tyto novinky přináší příležitosti.

edurevue.npi.cz

může stanovit vzdělávací strategii, jak v osmi předem definovaných oblastech tyto čtyři pohledy provázat. Záměrem je učit v souvislostech. Těmto osmi oblastem, ve kterých si učitelé a školy mají plánovat a popisovat vzdělávací strategie, říkáme **klíčové kompetence**. Jsou to klíčové kompetence: a) k učení, b) komunikační, c) osobnostní a sociální, d) k občanství a udržitelnosti, e) k podnikavosti a pracovní, f) k řešení problémů, g) kulturní, h) digitální.

Základní gramotnosti

Základní gramotnosti představují schopnost praktického uplatnění čtení, psaní, počítání a logického myšlení v rozmanitých životních situacích: počínaje porozuměním textu z úřadu až po schopnost porozumění obrázkovému návodu na sestavení zakoupeného výrobku. V RVP ZV jsou vymezené dvě základní gramotnosti: a) logicko-matematická a b) čtenářská a pisatelská.

Co čeká základní školy a nižší stupně víceletých gymnázií

Školní rok 2025/26

Školy se mohou zapojit dobrovolně.

Školní rok 2027/28

Startuje povinná výuka podle nového RVP ve všech prvních a šestých ročnících.

Obě gramotnosti jsou klíčem a vstupní branou k dalšímu pokroku v jiných oblastech. Gramotnosti jsou novou komponentou rámcových vzdělávacích programů, jakkoli kategorie „gramotností“ byla již dříve široce využívána i u jiných gramotností než základních, například u gramotnosti finanční.

Průřezová témata

Průřezová témata propojují poznatky a dovednosti z různých oborů do společensky významných témat a vedou žáky k myšlení v souvislostech, ke kritickému myšlení a sebereflexi, včetně uvažování o vlastních postojích a sdílených hodnotách. Tak jako dříve zmiňované klíčové kompetence, které jsou společnou linkou propojující na základě vzdělávacích strategií, jsou průřezová témata společnou linkou, která propojuje na základě věcné nebo tematické souvislosti.

Průřezová témata, byť v jiném počtu a struktuře, byla součástí původního RVP. Jejich využití ve školách bylo různé – od formálních deklarací až po jejich využití jako základní tematické a obsahové linky třídních i školních projektů, často i víceletých.

Vzdělávací oblasti a vzdělávací obory

V základním vzdělávání je vymezených deset **vzdělávacích oblastí**, které obsahují je-

den či více **vzdělávacích oborů**. Obory jsou dnes v převažujícím množství škol vnímány a vyučovány jako **předměty**. Obory se ve školní praxi spojují do oblastí buď jako integrované předměty, například science, nebo jako společné tematické okruhy pro vyučující příbuzných a blízkých oborů. Druhý případ je zřejmě častější.

Víceoborové oblasti se dále dělí do dílčích oborů:

- **Jazyk a jazyková komunikace**
 - a) Český jazyk a literatura
 - b) Anglický jazyk
 - c) Další cizí jazyk
- **Člověk a společnost**
 - a) Dějepis
 - b) Výchova k občanství
- **Člověk a příroda**
 - a) Fyzika
 - b) Chemie
 - c) Přírodopis
- **Umění a kultura**
 - a) Výtvarná a filmová výchova
 - b) Hudební, taneční a dramatická výchova
- **Člověk, zdraví a bezpečí**
 - a) Výchova ke zdraví a bezpečí
 - b) Tělesná výchova
- **Člověk, jeho osobnost a svět práce**
 - a) Osobnostní a sociální výchova
 - b) Polytechnická výchova a praktické činnosti

Jednooborové oblasti mají název oboru (předmětu) identický, nebo téměř identický s názvem oblastí:

- Matematika a její aplikace
- Informatika
- Člověk a jeho svět
- Geografie

Kapitola Vzdělávací oblasti a obory bývá nejčastěji (často výhradně) čtenou kapitolou a tento oborový pohled bývá zdaleka nejčastější a další kategorie (typu kompetence nebo průřezová témata) se k oborům připojují často velmi formálně – nemluvě o obecných částech, které nesou klíčové zadání ke způsobům a formám výuky a jejího hodnocení, ty bohužel nečte téměř nikdo. Opačný postup než oborový pohled, kdy se na základní kostru vytvořenou z kompetencí nebo průřezových témat připojují relevantní

Ivo Jupa

V současné době působí jako ředitel NPI. Během své profesní minulosti učil na základní škole a spoluzaložil a vedl organizaci AISIS, o. s., zaměřenou na další vzdělávání pedagogických pracovníků a rovné příležitosti dětí. Založil společnost CSR consult, s. r. o., zaměřující se na tvorbu koncepcí a projektů naplňujících koncept společenské odpovědnosti firem. Působil jako ředitel odboru na MŠMT, kde byl zodpovědný za programování a implementování strukturálních fondů EU ve vzdělávání, vědě a výzkumu pro ČR a řídil dva národní systémové projekty v resortu školství. Působil jako poradce ministra vlády ČR a místopředsedy vlády ČR. Je také autorem konceptu DMS, umožňujícího vybírat dárcovské příspěvky prostřednictvím mobilních telefonů, a pyšným dědečkem svého vnuka.

témata ze vzdělávacích oborů, je zatím spíše vzácný.

Nový informační systém, ve kterém je RVP prezentován, nabízí doporučené vazby mezi jednotlivými OVU kompetencí, gramotností, průřezových témat a oborů, a napomáhá tak s propojováním jednotlivých OVU. Tvorba ŠVP na kompetenčním základu tak bude mnohem jednodušší.

Rámcový učební plán

Rámcový učební plán dříve stanovoval minimální počty hodin v jednotlivých předmětech a ročnících. V novém RVP se tento koncept mění a stanovuje pouze časovou dotaci zvláště pro 1. a 2. stupeň (118 hodin na 1. stupni a 122 hodin na 2. stupni). Počet a rozložení hodin věnovaných jednotlivým oblastem nebo předmětům je na rozhodnutí školy. Stejně tak se škola sama rozhoduje, zda bude na daném stupni vyučovat zvolený předmět postupně ve všech ročnících, nebo intenzivně ve dvou, případně jen v jednom. Tato změna vychází vstříc školám, které budou před tradiční předmětovou strukturou vyučovat předměty integrovaně. Toto základní pokrytí všech OVU by škola měla vyučovat v rámci prostoru, který si vymezí na **společný obsahový základ**.

V metodické podpoře a inspiracích v podobě modelových školních vzdělávacích programů je navržené rozdělení, jak může škola vedle časové dotace pro povinný společný základ, která je určená pro osvojení OVU, nabízet prostor i v rámci **disponibilní časové dotace**. Disponibilní část vytváří prostor pro rozšíření vzdělávacího obsahu nad společný základ, případně jeho prohlubování a provazování. Tuto výuku škola nabízí prostřednictvím povinných nebo volitelných vyučovacích předmětů nebo dalších forem vzdělávání. Škola při plánování a zajišťování disponibilní časové dotace umožní maximální rozvoj potenciálu každého žáka a jeho zájmů, spolurozhodování o volbě vzdělávací cesty či vnášení vlastního vzdělávacího obsahu. Tím, kromě jiného, též přispívá ke snížení nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání.

Tvorba, vyhodnocování a úprava školních vzdělávacích programů

Každá škola tvoří svůj ŠVP v souladu s RVP. Tvorba ŠVP, jeho následné hodnocení a úpravy jsou odrazem pedagogické autonomie a odpovědnosti celé školy za způsob a výsledky vzdělávání. Na zpracování, realizaci, hodnocení a úpravě ŠVP se podílí vedení školy a všichni pedagogičtí pracovníci, kteří nesou spoluodpovědnost za realizaci jednotlivých částí ŠVP v podmínkách dané školy. ■

Chceme se vrátit k socio-emočnímu rozvoji dětí

Text: **Radek Melichar**

Od letošního září mohou mateřské školy dobrovolně začít pracovat podle nového rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Jaké změny je čekají, popisuje spoluautorka nového kurikula Hana Splavcová.

Jaké jsou hlavní změny v revidovaném RVP PV oproti stávajícímu kurikulu?

Předně je třeba říct, že některé změny nejsou viditelné na první pohled, protože se zásadně neměnilo samotné pojetí předškolního vzdělávání. Pro mnoho mateřských škol to změna nesporně bude, protože mají stále rezervy v přijímání principů, jako je osobnostní pojetí dítěte, individualizace, nebo v oblasti pedagogického diagnostikování, které se – i podle dat například České školní inspekce – také příliš nedaří.

Pokud se zaměříme na dokument samotný, tak výraznými změnami je rozšíření počtu klíčových kompetencí z původních pěti na osm. Nově přibily kompetence kulturní nebo digitální a upraveny byly i další. Také jsme redukovali počet vzdělávacích oblastí, z původních pěti na čtyři, což neznamena, že by jedna oblast zmizela, ale v duchu strategie odstraňování duplicit jsme dvě vzdělávací oblasti sloučili do jedné. Dalšími výraznými novinkami je zavedení flexibilního uspořádání integrovaných bloků a práce s diagnostickým portfoliem.

Pokud bychom se podívali na otázku návaznosti předškolního a základního vzdělávání v revidovaném kurikulu, vidíte nějaké zásadní změny?

Osobně mám velkou radost, že se nám do nového kurikula podařilo vložit kapitolu zaměřenou právě na návaznost předškolního

a prvostupňového vzdělávání. Je to jedna z podkapitol Obecné části RVP PV, kde je v několika bodech popsáno, co učitel na základní škole může očekávat od dítěte, které do základní školy vstupuje.

Navíc my už mnoho let podporujeme učitele obou stupňů v tom, aby spolupracovali a zmírňovali tlak na děti právě v části výkonostní a kognitivní. V předškolním vzdělávání se totiž miska vah bohužel přehoupla spíše do té části kognitivní, s důrazem na výkon dítěte. A to chceme v novém kurikulu změnit a zase se vrátit zpátky směrem k socio-emočnímu rozvoji dětí. Protože ve chvíli, kdy se dítě cítí bezpečně, kdy se cítí přijímáno a spokojené, tak se samovolně vytváří prostor pro kognitivní růst. Pokud je dítě ve stresu, tak se můžete snažit sebevíc, ale stejně se nic nového nenaučí. Tento přístup byl součástí stávajícího kurikula, ale školská praxe k němu ne vždy směřovala. Zejména po roce 2016, kdy bylo zavedeno povinné předškolní vzdělávání.

K tomu se váže i téma odkladů, které ve společnosti velmi rezonuje. Reflektuje ho návrh nového kurikula?

Nepřímo, protože je zde více faktorů, včetně onoho tlaku na výkon a znalosti. Každopádně Česká republika se skutečně dostala na pomyslný vrchol v Evropě, přestože to není primát, o který bychom stáli. Hovoříme o zhruba 25 procentech dětí, kterých

se odklad školní docházky každoročně týká. Příčin je celá řada, hodně se o nich diskutuje a v konečné fázi o odkladu pochopitelně rozhodují rodiče. My jsme rádi, že se odklady staly tématem, které se stát rozhodl řešit a udělat onen „ostrý řez“ změnou právních předpisů, protože dříve přijatá měkká opatření se neosvědčila.

V loňském roce proběhla veřejná konzultace RVP PV a RVP pro základní vzdělávání (RVP ZV), z níž chtěl NPI získat podněty od nejširší odborné i laické veřejnosti. Co přinesla v oblasti předškolního vzdělávání?

Přestože téma revize RVP PV nepřineslo do veřejného prostoru tolik kontroverzí jako návrh nového kurikula pro vzdělávání základní, i tak jsme v rámci veřejné konzultace obdrželi přes 800 podnětů. Většinou šlo spíše o povzbuzení do další práce, ale některé z podnětů byly skutečně velmi relevantní a ty jsme zapracovali do finálního návrhu dokumentu.

Velkým tématem pro školy jsou modelové ŠVP, jejich příprava a zavedení. Jak je tomu u mateřských škol?

Na rozdíl od RVP ZV nejdeme cestou modelových ŠVP. Mateřské školy pracují v integrovaných blocích tradičně, takže pro ně není potřeba vytvářet modely různých přístupů. Od letošního podzimu, kdy některé mateřské školy začnou dobrovolně pracovat podle nového kurikula, začneme sbírat příklady inspirativní praxe, které budeme v průběhu roku 2026 dále zpracovávat do podoby metodické podpory.

Co je podle vás podstatné pro úspěšné zavedení ŠVP v mateřské škole?

V ideálním světě by to měla být společná práce celého pedagogického sboru. Tedy nejen ředitelé, ale i učitelé si přečtou RVP PV a na společných setkáních si pak vyjasní společný pohled na obsah a cíle vzdělávání. Tím vytvoří sdílenou vizi dané školy, která by se měla propsat i do ŠVP mateřské školy. ŠVP musí být živým dokumentem, společným dílem, které nenapíše sám jeden člověk.

Nabízí NPI při zavádění nového kurikula pro předškolní vzdělávání mateřským školám podporu?

Od konce loňského roku jsme spustili řadu pravidelných webinářů k jednotlivým téma-

Hana Splavcová

Od roku 2013 je garantkou předškolního vzdělávání v NPI. Od roku 2021 působí na pozici vedoucí oddělení předškolního a prvostupňového vzdělávání. Věnuje se koncepční a metodické činnosti v oblasti předškolního vzdělávání. Zapojuje se do dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Je předsedkyní výboru Asociace předškolní výchovy a členkou předsednictva českého výboru OMEP. Napsala několik populárně-naučných publikací v oblasti předškolního vzdělávání.

tům revize RVP PV. Další výraznou podporou nejen pro mateřské školy je možnost prostudovat si nový RVP PV i RVP ZV v elektronickém prostředí, a to nejen jako „čistý“ text kurikula, ale také připojené komentáře, které jsou pro uživatele návodné. Připravujeme i další metodickou podporu, kterou budeme na stejném místě průběžně doplňovat. Aktuálně dokončujeme práce na manuálu pro tvorbu ŠVP, aby ho do letních prázdnin měly školy k dispozici. Vycházíme vstříc poptávce po „papírovém“ manuálu v podobě PDF dokumentu, ale chystáme ho také v interaktivním elektronickém prostředí. ■

Více na www.npi.cz/projekty/7355-predskolni-a-prvostupnovove-vzdelavani

Neděláme z dětí ajťáky

Text: **Lucie Šnajdrová**

Vzniku revidovaného rámcového vzdělávacího programu pro základní školy předcházela takzvaná malá revize, zaměřená na téma ICT. Co nyní školy čeká a jak do hry vstupuje umělá inteligence, popisuje Daniela Růžičková, která se na obou revizích podílela.

Revize ICT z roku 2021 přinesla do škol celkem revoluční myšlenku, a to je **rozvoj digitálních kompetencí ve všech předmětech, nejen v původní informatice. Jak na tento koncept navazuje koncem loňského roku schválená revize celého kurikula?**

Dá se říct, že současná revize RVP logicky a systematicky uzavírá celkovou a promyšlenou změnu kurikula v digitální oblasti, která v Česku probíhá už dvacet let. Nyní máme pro digitalizaci vzdělávání pokryté už celé vzdělávání – od mateřských škol po střední odborné. O digitálním vzdělávání ve dvou oblastech, tedy v informatice a ve všech dalších předmětech, přitom přemýšlíme od začátku a je to tak nastavené jak v ICT revizi z let 2021 pro ZŠ a gymnázia a 2023 pro SOŠ, tak v současné revizi RVP.

A v čem je tedy konkrétně posun? Klíčová kompetence digitální zůstává?

Ano, zůstává. My jsme měli od počátku připrav před sebou tři varianty, jak digi do RVP propast – může to být klíčová kompetence, samostatný vzdělávací obor nebo průřezové téma. U malé revize bylo schváleno pojetí zavedení klíčové kompetence digitální s tím, že se propisování do všech vzdělávacích oborů stane právě až s velkou revizí, což se děje teď. Digitální dovednosti se propisují přímo do výsledků učení v jednotlivých vzdělávacích oborech. Učitelé si je mohou najít na webu prohlednout.rvp.cz a pracovat s nimi. Pro ško-

ly to může být velká pomoc, mají se o co opřít. Pro to, co si zatím rozmýšlely samostatně – jen s naší metodickou podporou –, mají nyní nějaký rámec a strukturu.

Takže nyní najdou učitelé na webu prohlednout.rvp.cz očekávané výsledky učení pro svůj předmět a ty mohou brát jako návod? Můžete uvést příklad?

Ano, například ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví a bezpečí – který je součástí oblasti Člověk, zdraví a bezpečí – najdou v tematickém okruhu Osobní bezpečí tento očekávaný výsledek učení: „Identifikuje nebezpečné aktivity a situace vyskytující se v digitálním prostředí a odůvodní, proč je důležité chránit zde bezpečí své i ostatních, včetně ochrany osobních údajů.“ Ten je pak opatřený komentářem a ilustracemi, tedy informacemi ve větším detailu. Je rovněž navázaný na metodickou podporu včetně materiálů a inspirace, které mohou učitelé využít při výuce. Velkou pomocí a návodem jsou i popsané vazby mezi výsledky učení a klíčovými kompetencemi, průřezovými tématy i základními gramotnostmi.

Co se mění v samotné informatice?

Informatika má stejné okruhy a v principu téměř stejný obsah jako doposud. Jsou tu jen dvě výjimky. Malinko jiný pohled je v okruhu Digitální technologie, ve kterém jsme se snažili více postihnout aktivní roli žáka v digitálním světě. Je tam posun od dosavadního „žák

Příklady AI v pěti složkách digitální kompetence

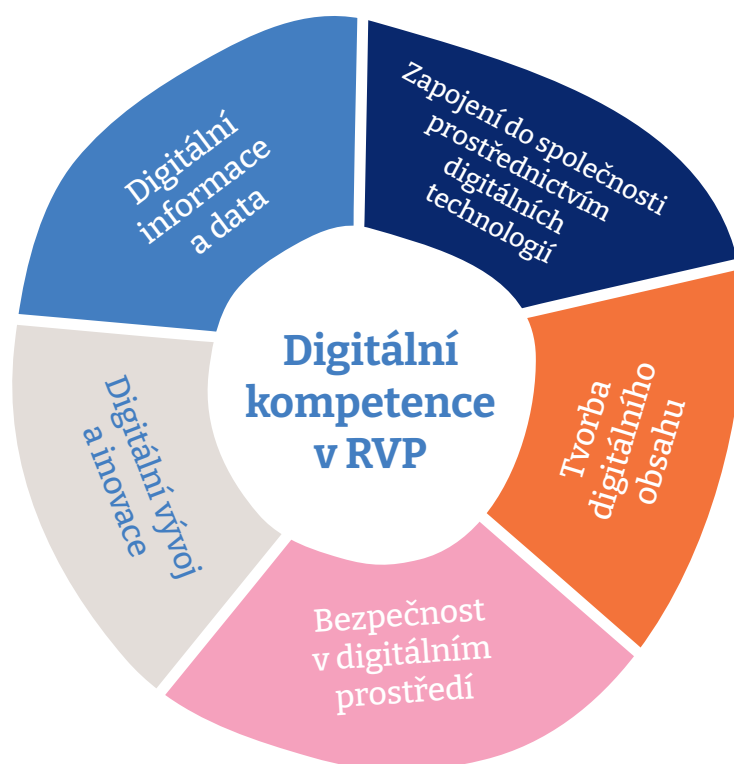
Ve složce **Digitální informace a data** je například schopnost formulace dotazů při získávání informací nebo schopnost analyzovat a zpracovávat data. Obojí se uplatňuje i při práci s ChatGPT a podobnými nástroji.

Do složky **Zapojení do společnosti prostřednictvím digitálních technologií** patří například i etické otázky související s používáním digitálních technologií, tedy i AI.

Další složkou je **Tvorba digitálního obsahu**. Sem patří práce s generativními modely AI, které se používají k tvorbě textů, obrázků či videí.

Složka **Bezpečnost v digitálním prostředí** se mimo jiné zabývá způsoby, jak bezpečně nakládat s daty nebo jak fungují algoritmy sociálních sítí. I to souvisí s AI.

Složka **Digitální vývoj a inovace** je o efektivitě využívání různých digitálních nástrojů, tedy i těch s AI. A také o vědomí, že všechny digitální dovednosti postupně zastarávají a člověk si musí hlídat jejich vývoj a pořád se učit. Patří sem také identifikace digitálních nedostatků včetně nedostatků v oblasti AI.

» Školy mají velkou volnost v tom, co konkrétně a jak učí. Mně osobně přijde dobrá a užitečná

rozumí, jak technologie fungují, nebo rozumí pravidlům bezpečného zacházení“ k aktivnějšímu „žák navrhuje opatření“, sám si na svém telefonu stanovuje bezpečnostní opatření jako uživatel. Neděláme z dětí ajťáky, je to změna v nastavení mysli: „Nečekám na pravidla, ale já jsem ten, kdo si zjišťuje rizika, pravidla si určuju já, protože jde o můj telefon, moje data a moji zodpovědnost vůči ostatním.“

A ta druhá výjimka?

V informatice přibyla umělá inteligence – respektive základní vhled do strojového učení prostřednictvím trénování modelu. Třeba návod k tomu, jak pracovat s ChatGPT, ale v informatice nenajdete.

Kde tedy najdeme práci s ChatGPT?

AI najdete všude v digitální kompetenci, ve všech pěti oblastech, ze kterých se skládá (viz box na str. 41). Téma umělé inteligence je podobně rozprostřené do jednotlivých vzdělávacích oborů. Etické otázky spadají i do výchovy k občanství, bezpečnost do výchovy ke zdraví a bezpečí a do informatiky, tvorba obsahu pak do každého předmětu.

Vydrží současné kurikulum pro digitální oblast nějakou dobu, nebo ho bude nutné znovu aktualizovat vzhledem k rychlosti vývoje technologií?

Je to rámec, takže z podstaty není příliš konkrétní, ale tím je stabilnější a udržitelnější,

Daniela Růžicková

Vystudovala Pedagogickou fakultu UK a od té doby se zajímá o využití počítačů a ICT ve výuce. Učila na základní škole matematiku a ICT a pracovala jako zástupkyně ředitelky školy. V NPI působí od roku 2009. Byla spoluautorkou vládní Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020, jež ICT revizi odstartovala. V letech 2016 až 2023 vedla skupiny, které připravily nový obsah RVP ZV, gymnaziálního RVP a RVP SOV v digitální oblasti, a v letech 2022 až 2025 skupiny k informatice a digitální kompetenci ve velké revizi RVP ZV.

což je výhoda. V oblasti AI bychom v podstatě obstáli i s formulací z ICT revize z roku 2021. Současná revize RVP se děje poprvé v naší historii. Velká revize probíhá poprvé od vzniku RVP, po 20 letech, což mimochodem není neobvyklá doba pro zavedení změn v takovém rozsahu, podobně to mají i jiné země. Digitální kompetence a informatika jsou sice formulované rámcově, a s technologickým vývojem se v RVP počítá, ale určitě nevydrží dalších 20 let. Nicméně školy mají velkou volnost v tom, co konkrétně a jak učí. A mně osobně ta volnost přijde dobrá a užitečná. Ale možná je to tím, že víc vnímám školy, které ji umí využít, než ty, které si s ní nevědí rady. ■

Další informace na digitalizace.rvp.cz

Vzdělávání pro 21. století

Série debat Výzvy ve vzdělávání v ostravském Centru PANT se zaměřuje na aktuální témata, jako jsou revize rámcových vzdělávacích programů, příprava na kompetenčně pojaté kurikulum, duševní zdraví dětí i kvalita školního stravování.

Kurikulum pro 21. století

Jiří Nantl

Matěj Bulant

Kvalita školního stravování

Lukáš Hejlík

Michal Buček

Duševní zdraví dětí

Lenka Felcmanová

Martina Viktorie Kopecká

Petr Nilius

Pomáhat školám s novými ŠVP je obrovská výzva

Text: **Petra Svoboda**

Národní pedagogický institut má pracoviště ve všech krajských městech. V čem je výjimečné to plzeňské, popisuje jeho vedoucí Pavla Chocholová.

Jak jste se stala šéfovou krajského pracoviště NPI v Plzni?

Asi trochu náhodou. Moje předchůdkyně nechtěla v roli vedoucí pokračovat, ale všichni doufali, že si to nakonec rozmyslí, a nikdo jiný se o tu funkci nepřihlásil. Také jsem hodně váhala. Latka byla posazená hodně vysoko, tým fungoval příkladně, a já jsem zatím působila spíš jako odborník (metodik, garant, poradce) a manažerská role pro mě znamenala výzvu. Moje první myšlenka coby novopečené vedoucí byla, hlavně ať nerozložím něco, co funguje.

Každé krajské pracoviště NPI je jiné. V čem je specifické to plzeňské?

Jednou větou? Lidem se u nás prý líbí. Snažíme se být help linkou, na kterou se obrátíte, když něco potřebujete nebo se potřebujete zorientovat. Máme stabilní a sehraný tým. Většina z nás kromě profesních zkušeností přináší i osobní vztahy a kontakty ze školství nebo příbuzných oborů. A podobně stabilní je našťáště i osazenstvo odboru školství na krajském úřadě, takže to máme s rozvojem spolupráce jednodušší než v krajích, kde se vedení mění podle toho, kdo zrovna vyhrál volby.

A obsahově?

V Plzeňském kraji je dlouhodobě podporováno technické vzdělávání, ale také duševní

zdraví, wellbeing, kariérové poradenství, nadání a inovační potenciál. Těmito tématy se hodně zabývají kraj a univerzita, tím pádem tyto služby už školy tolik nevyhledávají u NPI. Jako tranzitní, příhraniční region jsme přitažliví pro montovny a logistické areály, máme tu mnoho cizinců ze všech koutů světa, často i s rodinami. Cizincům ve školách se opravdu hodně věnujeme. A co se týče cizinců a jejich adaptace ve školách, moc mě těší, že naše externí kolegyně a konzultantka Lucie Sichingerová dneska působí už i nadkrajově jako lektorka a konzultantka pro školy z celé republiky. Mám také radost, že odbor školství vlani ve spolupráci s Eduzměnou připravil vzdělávací program, do kterého nás přizval a společně s klíčovými partnery se podílíme na rozpracování prioritních témat pro rozvoj vzdělávacího systému v Plzeňském kraji do detailnějších akčních plánů. Letos na to navážeme a já se těším, až se to začne ještě více rozpracovávat a aplikovat.

Jak je podle vás vnímán NPI v Plzeňském kraji?

Myslím, že pozitivně, jako užitečný partner. Máme od škol stále více poptávek, vlani jsme byli například partnerem střediska volného času Radovánek při pořádání me-

zinárodní konference k propojování formálního a neformálního vzdělávání. Dostáváme pozvánky i k jednání o místních akčních plánech nebo třeba do platforem Paktu zaměstnanosti, kde se tvoří strategie rozvoje potenciálu Plzeňského kraje. A zároveň víme, že část terénu je z pohledu NPI stále ještě pole neorané. Můžeme mít klidně třikrát větší nabídku pro školy, které by ji mohly absorbovat, pokud si k nim dokážeme najít cestu.

A dokážete? Jaké výzvy vás čekají v letošním roce? Co například nové RVP?

Ano, doručit do škol nové RVP a podpořit je, až si podle nich budou stavět své ŠVP, to bude obrovská výzva. Máme navázané školy, které s námi nebo nám podobnými organizacemi dlouhodobě spolupracují. Je tu i řada škol, které s námi v aktivním kontaktu nejsou, ale pracují na sobě samy, a třeba i využívají naše produkty, jen o tom nevíme. Tušíme ale, že určité procento škol tak trochu zamrzlo v čase. Už minulou reformu RVP pojaly spíš formálně a pravděpodobně budou mít snahu udělat to znovu. A my potřebujeme tentokrát oslovit a získat pro změnu i je. Protože doba je jiná, děti také. Nefunguje to jako v osmdesátkách nebo devadesátkách. Strašně rádi bychom pomohli jejich sborům s tím, aby se dokázaly rozhybat, domluvit, jakou vlastně chtějí mít školu, a spolupracovat na tom, jak tu změnu provedou.

Proč myslíte, že tyto školy po vaší podpoře nesahají?

Možná jsou přesvědčené, že to nepotřebují. Nebo jim chybí dnes tolik skloňovaný „pedagogický leadership“. Třeba prostě rozvoj týmu školy není jejich prioritou, nesledují, jaký dopad má další vzdělávání na výuku. Jenže pokud to téma vedení školy neuchopí se vší vážností, tak kolem mnohých pedagogů nový RVP bohužel prostě jen proteče. Zase... Smutné je, že když do školy, která je takhle zakonzervovaná, přijde začínající učitel s ideály a s chutí dělat to jinak, může narazit na nepochopení nebo i na odpor. Takže pro mě je aktuálně nejvýznamnějším úkolem revize přimět tyhle školy k reflexi a jejich učitele ke vzájemné dohodě a spolupráci. Bude se nám hodit cokoliv, co nám pomůže s těmito řediteli a učiteli pohnout.

Pavla Chocholová

Vystudovala na ZČU v Plzni obor Teorie a filozofie komunikace. Začínala v ESF projektech zaměřených na rozvoj vzdělávacích organizací v oblasti dalšího vzdělávání, jako garantka a koordinátorka spolupracovala se středními školami a Krajským úřadem v Plzeňském kraji na tvorbě a inovaci jejich akčních plánů rozvoje vzdělávání a zabývala se i kariérovým poradenstvím.

Co potřebujete k tomu, aby se vám se školami ještě lépe pracovalo?

Jak školy, tak my potřebujeme klid na práci. Protože nás teď čeká v některých školách opravdu razantní změna. Moc by pomohlo, kdyby ty vnější podmínky byly podpůrné ve smyslu: změna je potřeba a jděte do toho a nenechte se ničím rozptylovat. Bylo by fajn, kdyby to bylo to hlavní sdělení, které by rezonovalo i mediálním prostorem, místo nejrůznějších spekulací.

Co vám ve vaší práci dává největší smysl?

Baví mě hledat synergii a nacházet způsob, jak by věci mohly fungovat lépe. Někdy třeba stačí jen propojit dva správné lidi a oni už si pak pomohou sami. A mám radost, když se občas ozve vděčný klient a zpětně vyhodnotí, že (ač to zprvu třeba ani nečekal) naše podpora měla smysl a posunula školu nebo pedagoga dál. ■

Kam pro informace

Rozcestník

rozcestnik.rvp.cz

Co tam najdu: Proč je třeba společně pracovat na modernizaci školství? Co se mění pro školy, rodiče a děti? Jak o změnách komunikovat s rodiči?

Moje Edu

mojeedu.npi.cz

Co tam najdu: Přehledný katalog služeb a produktů pro každého, kdo se podílí na vzdělávání. Průvodce vzdělávacími programy, organizací výuky, konzultace, metodické materiály a semináře pro efektivní práci s kurikulem.

Chci si přečíst celý dokument Rámcový vzdělávací program pro Základní vzdělávání / Předškolní vzdělávání

prohlednout.rvp.cz/export

Co tam najdu: Souhrnné dokumenty RVP, ale také možnost filtrovat jejich rozsáhlý obsah podle úrovně vzdělávání, vzdělávacích oblastí, vzdělávacích oborů, uzlových bodů, klíčových kompetencí aj.

Revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

(Revize RVP ZV)

revize.rvp.cz

Co tam najdu: Informační rozcestník k revizím RVP, vše a na jednom místě o tvorbě revizí – nejnovější zprávy, modelové ŠVP, důležité dokumenty.

Modelové školní vzdělávací programy

(mŠVP)

revize.rvp.cz/modelove-svp-pro-zs

Co tam najdu: 3 příklady koncipování školních vzdělávacích programů, které jsou navrženy pro nejrozšířenější typy škol a které pro inspiraci nabízejí 3 různá pojetí výuky – předmětový (tradiční) modelový ŠVP, integrovaný modelový ŠVP a tematický modelový ŠVP.

Národní pedagogický institut (NPI)

npi.cz

Co tam najdu: Základní informační portál s odkazy na další specializované weby spravované NPI, přehledem akcí, vzdělávacích programů, klíčových novinek ze světa školství a vzdělávání i s nabídkou pracovních pozic.

Jak na ŠVP krok za krokem (návod pro vedení škol)

revize.rvp.cz/jak-na-svp

Co tam najdu: Praktický postup typu krok za krokem, který školám pomůže nastavit si vlastní ŠVP.

Konzultační centrum

kc.rvp.cz

Co tam najdu: Máte dotaz z oblasti školství a pedagogiky? Zkuste odpověď vyhledat v online databázi nebo vložte dotaz prostřednictvím formuláře a pracovníci konzultačního centra vám odpovědí.

! Tipy ze všech stran

Svět českého vzdělávání je povzbudivě čínorodý, živý a kreativní. Existuje celá řada projektů a aktivit, které pomáhají na lokální i celostátní úrovni.

Měníme osnovy

Projekt Měníme osnovy otevírá diskuzi, jak by mělo vypadat české vzdělávání a co pro něj my všichni – rodiče, učitelé, odborníci a studenti – můžeme udělat. Obsah tvoří učitelé a odborníci z mnoha škol a organizací. Každý měsíc se z různých úhlů pohledu věnuje jedné z osmi klíčových kompetencí definovaných v novém rámcovém vzdělávacím programu.

Více na menimeosnovy.cz

Učiteling

Unikátní vzdělávací iniciativa zaměřená na profesní a osobnostní rozvoj učitelů základních a středních škol. Učitelé se v rámci programu účastní workshopů, kde si na vlastní kůži vyzkoušejí výuku svých kolegů z pozice žáků. Workshopy vedou finalisté ceny Global Teacher Prize Czech Republic a zahrnují do nich praktické ukázky hodin, analýzu a reflexi. Cílem projektu je podpora sdílení učitelské praxe, inspirace mezi pedagogy napříč obory a stupni škol a také rozvoj spolupráce v rámci školních kolektivů. Projekt navazuje na cíle Strategie 2030+, která klade důraz na získávání kompetencí pro aktivní občanský, profesní i osobní život a snižování nerovností ve vzdělávání.

Více na uciteling.cz/wp

Elixír do škol

Elixír do škol je nezisková organizace, která od roku 2013 podporuje výuku přírodovědných a technických předmětů na základních a středních školách v České republice. Jejím cílem je prostřednictvím kolegiálního vzdělávání učitelů zlepšit kvalitu výuky a inspirovat pedagogy k využívání moderních metod, jako jsou experimenty, praktické ukázky a digitální technologie. Elixír do škol vytváří síť regionálních center, kde učitelé sdílejí zkušenosti, získávají nové dovednosti a nacházejí inspiraci pro poutavou a smysluplnou výuku, která žáky baví a motivuje k dalšímu studiu technických oborů.

Více na www.elixirdoskol.cz

Skills Builder

Skills Builder je komplexní vzdělávací metodika zaměřená na rozvoj osmi klíčových měkkých dovedností, které jsou univerzální a přenositelné do každodenního života i pracovního prostředí. Program, původně vyvinutý v roce 2009 ve Velké Británii, poskytuje strukturovaný rámec pro výuku dovedností, jako je komunikace, spolupráce, kreativita či schopnost řešit problémy. Metodika zahrnuje konkrétní kroky a aktivity, které pomáhají učitelům začlenit rozvoj těchto dovedností do běžné výuky.

Více na skillsbuilder.scholaempirica.org

Skoala

Platforma Skoala se zaměřuje na rozvoj finančních gramotností i kompetencí potřebných pro 21. století u žáků základních a středních škol. Skoala kombinuje interaktivní výuku s reálnými situacemi prostřednictvím gamifikace, vzdělávacích her a digitálních materiálů. Učitelům nabízí přes 100 metodických nástrojů, které usnadňují přípravu výuky. Platforma vznikla ve spolupráci s odborníky na vzdělávací obsah a technologie, přičemž jejím cílem je přiblížit dětem praktické dovednosti, jako je hospodaření s penězi nebo sestavování rozpočtu.

Více na skoala.cz

Edu Václav Havel

Vzdělávací platforma Knihovny Václava Havla, která nabízí širokou škálu programů zaměřených na rozvoj občanského vzdělávání, moderní dějiny a odkaz Václava Havla. Cílem je inspirovat mladou generaci k aktivnímu občanství, porozumění lidským právům a demokratickým hodnotám prostřednictvím workshopů, webinářů a projektů. Platforma také podporuje učitele i studenty při práci s historickými tématy a zaváděním inovací do výuky.

Více na edu.vaclavhavel.cz

Výuka pro 21. století

V příloze Učitelského měsíčníku je popsáno osm klíčových kompetencí a základní znalosti s cílem poskytnout čtenáři komplexní pohled na vzájemně propojené kompetence. Kompetenční pojetí rámcových vzdělávacích programů staví do centra aktivity v pedagogickém procesu žáka mnohem intenzivněji, než tomu mohlo být u frontální výuky. Učitel se z role garanta pravdy posouvá ke garantovi procesu. Těžiště aktivity pak leží na žácích.

Více na rizeniskoly.cz/clanek

AI dětem

Český vzdělávací projekt zaměřený na zvyšování povědomí o umělé inteligenci mezi dětmi. Nabízí zdarma dostupné materiály, které jim pomáhají pochopit základní principy AI, její fungování a praktické využití. Cílem je rozvíjet AI gramotnost, tedy schopnost kriticky hodnotit dopady AI, rozumět jejím aplikacím a efektivně je využívat. Projekt podporuje integraci AI do vzdělávání, aby děti lépe porozuměly technologii, která mění společnost. Poskytuje nástroje pro interaktivní učení, jako jsou experimenty, kvízy a praktické ukázky, které děti motivují k objevování.

Více na aidetem.cz

ScioBot

Česká aplikace využívající umělou inteligenci, která pomáhá učitelům s přípravou na výuku. Umožňuje rychle vytvořit kompletní plány hodin, včetně cílů, klíčových bodů, metod a aktivit pro žáky. Mezi hlavní funkce patří personalizované přípravy, interaktivní prvky, podpora různých předmětů a metody aktivního učení. ScioBot šetří učitelům čas s přípravou, je intuitivní a bezplatný.

Více na sciobot.cz

EDUin

Nezisková organizace, která vznikla v roce 2010 s cílem informovat o proměnách ve vzdělávání a vzdělávací politice. Organizace podporuje implementaci Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a pravidelně vydává Audit vzdělávacího systému, který analyzuje výzvy českého školství a navrhuje řešení. Mezi její projekty patří online magazín EDUzín, který slouží jako platforma pro popularizaci vzdělávacích témat.

Více na www.eduin.cz

Nadané děti mají specifické vzdělávací potřeby, neplatí, že si pomohou samy

Text: **Tomáš Matoušek**

Ačkoliv by podle propočtů mělo být na základních školách zhruba 150 tisíc nadaných dětí, MŠMT jich eviduje asi 600. Na vině je nedostatečná identifikace těchto dětí nebo také to, že jsou představy o nadaných žácích zatíženy řadou mýtů.

Na začátku je potřeba si říct, že nadané dítě neznamena automaticky malého génia, který si ve škole poradí sám. To je jeden z mýtů, které o nadaných panují, podotýká Lucie Slejšková, analytička a editorka Auditů vzdělávacího systému z EDUinu. Právě Audit vzdělávacího systému za rok 2024 nabídl analýzu Kateřiny Lánské o nadaných a mimořádně nadaných dětech a o tom, proč je ve školách zatím neumíme najít a podpořit.

Některé nadané děti opravdu mohou působit jako „ty šikovné“, učitel o nich ví a vše funguje i bez diagnostiky. Ale řada nadaných odhalena není, ve škole mohou vyrušovat, protože se v ní někdy neskonale nudí nebo mají problém najít si kamarády či se přizpůsobit zavedeným pravidlům. Pokud nezjistíme, že za těmito projevy stojí jejich neuspokojené potřeby spojené s nadáním, dítě může mít problémy celou školní docházku. Nadaných dětí je přitom v populaci 10–15 %, to znamená asi 150 tisíc nadaných na základních školách. Oficiálně jich evidujeme jen zhruba 600. Sami rodiče často nemusí tušit, že mají doma nadané dítě.

Nadané dítě není expertem na vše

Také pro učitele není snadné nadané dítě odhalit, protože není a asi ani nemůže být expertem na diagnostiku. Tu provádějí pe-

dagogicko-psychologické poradny. Ani to nemusí stačit, protože poradny bývají v některých regionech přetížené a také závislé na tom, zda disponují odborníkem, který se nadání věnuje. Proto je velmi důležité hledat screeningové nástroje, které by přímo ve školách mohli používat například proškolení školní psychologové. Tyto nástroje sice nejsou tak komplexní jako nástroje používané poradnami, ale pro prvotní diagnostiku, díky níž si učitel bude vědom toho, že pracuje s nadaným žákem, by byly přínosem.

Ministerstvo školství v poslední době pracuje na tom, aby poradny mohly metodicky vést školská poradenská pracoviště a ta dokázala poskytovat nadaným žákům podporu sama. To je v tomto kontextu velmi rozumný krok. Bohužel směrem k samotným poradnám zatím platí, že diagnostika nadaných nemá jednotnou metodiku, poradny mohou pracovat s různými nástroji, a kvalita se tak liší. Další problém nastává ve chvíli, kdy poradna žákovi potvrdí podpůrná opatření. Škola by se jimi měla řídit, ale v praxi to často naráží na její možnosti, případně dovednosti učitelů. „Největší otázkou je, jak nadané děti rozvíjet. Na jedné straně tyto děti potřebují být mezi svými, na straně druhé je jejich úplné vydělování zároveň trochu rizikové,“ míní Slejšková, podle které je klíčové, abychom zejména dokázali naplnit specifické vzdělávací potřeby nadaných žáků. ■

EduRevue

Vydání: **2025/3**

Šéfredaktorka:

Markéta Beková

Redakce:

Libor Hruška, Petra Svoboda, Radek Melichar,
Bohuslav Bohuněk, Lucie Šnajdrová

Foto:

David Háva, Alice Hrubá, Kateřina Lánská, Jakub Yellen
a archiv autorů

Foto na titulní straně:

Alice Hrubá

Jazyková korektura:

Vlasta Kohoutová, Jan Klufa

Grafika:

Petra Smolíková

Tisk:

Profi-tisk group, s. r. o.

Vydavatel:

Národní pedagogický institut České republiky,
Senovážné nám. 25, 110 00, Praha 1

Jak se vám líbí EduRevue?

Napište nám na edurevue@npi.cz

Rok vydání: 2025

ISSN 3029-5122

Více na
www.edurevue.npi.cz

Více na
www.npi.cz

Podpora kurikulární práce škol
Národní pedagogický institut ČR

Spolufinancováno
Evropskou unií

MT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Aby se děti těšily do školy
a učitelé a učitelky měli tu
nejlepší práci na světě.

